

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om gruvmineralskatt

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om gruvmineralskatt ändras.

Enligt förslaget ska skatten för de metalliska gruvmineral som avses i bilagan till lagen höjas från nuvarande 0,6 procent till 2,5 procent av beskattningsvärdet av metallen i den malm för vilken anrikningsprocessen inleds. Skatteförvaltningen ska på motsvarande sätt som i nuläget årligen fastställa beskattningsvärdet av varje metall utifrån de priskällor som anges i statsrådets förordning om prisuppgifter som tillämpas som grund för beskattningsvärdet i fråga om gruvmineralskatt och som beskriver världsmarknadspriset eller andra offentliga prisuppgifter. Den skatt som fastställs enligt mängden andra gruvmineral än de som avses i bilagan till lagen ska höjas från 0,20 euro till 0,60 euro per ton uppfordrad malm eller nyttosten.

Under vissa förutsättningar ska gruvmineralskatt inte betalas på gruvornas så kallade sidoströmmar. Den minskning av skatteintäkterna som detta leder till ska beaktas i höjningen av den värderelaterade skatten på metalliska gruvmineral.

De föreslagna skattehöjningarna leder till att intäkterna av gruvmineralskatten ökar med uppskattningsvis cirka 70 miljoner euro per år i jämförelse med om inga ändringar gjordes. Eftersom gruvmineralskatt tas ut för en skatteperiod på ett kalenderår i efterhand året efter skatteperioden, börjar skatteintäkter av höjningarna inflyta 2027.

Intäkterna av höjningen av gruvmineralskatten ska enligt förslaget som helhet hänföras till staten. Efter höjningarna ska intäkterna av gruvmineralskatten fördelas mellan skattetagarna så att staten får 80 procent och de kommuner där gruvorna ligger får 20 procent av intäkterna, vilket innebär att de kommuner där gruvorna ligger efter höjningarna totalt sett får ett belopp som ungefär motsvarar intäkterna av gruvmineralskatten 2025.

Till bilagan till lagen, som definierar de metalliska gruvmineral som beskattas enligt värde, ska enligt förslaget fogas järn och platinametallen rodium, eftersom de sannolikt kommer att börja brytas och anrikas i Finland under detta årtionde.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den. Propositionen höjer statens och kommunernas inkomster av gruvmineralskatten från och med 2027.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2026. Den föreslagna fördelningen av intäkterna av gruvmineralskatten ska ändå tillämpas först på de intäkter av gruvmineralskatten som inflyter för skatteperioden 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Gruvmineralskatt	4
2.2 Gruvdriften i Finland	6
2.3 Bedömning av nuläget	10
3 Målsättning	13
4 Förslagen och deras konsekvenser	14
4.1 Förslag	14
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	14
5 Alternativa handlingsvägar.....	19
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	19
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	23
6 Remissvar	25
6.1 Remissvar	25
6.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen.....	27
7 Specialmotivering.....	28
8 Ikraftträdande	31
9 Förhållande till andra propositioner	31
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	31
LAGFÖRSLAG.....	35
Lag om ändring av lagen om gruvmineralskatt	35
BILAGA	37
BILAGA	38
PARALLELLTEXT	38
Lag om ändring av lagen om gruvmineralskatt	38

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Enligt skrivningen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ([Statsrådets publikationer 2023:58](#)) revideras nivån på gruvmineralskatten med 15 miljoner euro från och med halvtidsöverläggningen och därtill fastställs en andra skatteklass. Vid sina förhandlingar på våren 2024 om planen för de offentliga finanserna för 2025–2028 ([Finansministeriets publikationer 2024:29](#)) beslöt regeringen dessutom att höja gruvmineralskatten med fem miljoner euro från och med år 2026. Vid förhandlingarna beslöt regeringen även att schemalägga höjningarna på så sätt att gruvmineralskatten höjs med 10 miljoner euro år 2026 och med 10 miljoner euro år 2027. Vid regeringens förhandlingar om planen för de offentliga finanserna för 2026–2029 ([Finansministeriets publikationer 2025:16](#)) gjordes därtill en överenskommelse om att höja gruvmineralskatten med 50 miljoner euro från och med år 2026.

Under beredningen drog man upp riktlinjer om att avgränsa så kallade sidoströmmar från gruvorna utanför gruvmineralskatten och att ersätta nedgången i intäkten av gruvmineralskatt på grund av detta genom att höja skattenivån på den värdebaserade royalty som ska betalas på de metalliska gruvmineral, nedan *metallmalmer*, som räknas upp i bilagan till lagen. På samma gång drog man upp en riktlinje om att genomföra skattehöjningarna på så sätt att de hänförs såväl till den värdebaserade royaltyn på metallmalmer som på den volymbaserade royaltyn för de gruvmineral som räknas upp i bilagan till lagen, nedan *industrimineral*. Dessutom genomförs alla beslutade höjningar, sammanlagt 70 miljoner euro, redan år 2026.

Under beredningen beslöt man sig för att avstå från att genomföra den andra skatteklassen enligt skrivningen i regeringsprogrammet, eftersom skattenivåerna i euro på den värdebaserade royaltyn på metallmalmer redan för närvarande är olika stora för metaller av olika priser. Således ansågs grunder inte föreligga för att differentiera skattenivåerna för metallmalmer.

Under den fortsatta beredningen drog man upp en riktlinje om att den intäkt som flyter in från gruvmineralskatt hänförs i sin helhet till staten. Detta genomförs genom att ändra de utdelningsandelar som föreskrivits för gruvmineralskatten så att man efter höjningarna intäkt för 80 procent av intäkten av gruvmineralskatten till staten och 20 procent till de kommuner där det finns gruvor. I euro bibehålls gruvkommunernas inkomster av gruvmineralskatten som helhet ungefär på 2025 års nivå efter höjningarna.

Ärendet har beretts vid finansministeriet. Regeringens proposition har beretts i samarbete med Skatteförvaltningen.

Propositionen var på remiss i tjänsten Utlåtande.fi mellan den 23 juni och den 8 augusti 2025. På grund av propositionens brådskande natur har det varit nödvändigt att avvika från längden på remisstiden enligt anvisningarna om samråd vid beredning av författningar.

Begäran om utlåtande, ett sammandrag av remissyttrandena och yttrandena från organisationerna finns tillgängliga i den offentliga tjänsten på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> med projektkoden [VM041:00/2024](#).

Ett samråd enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) har förts om regeringens proposition och ärendet har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning den 25 augusti 2025.

Rådet för bedömning av lagstiftningen har bedömt utkastet till proposition den 2 september 2025. Bedömningen är tillgänglig på statsrådets webbplats på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/radet-for-bedomning-av-lagstiftningen/utlatanden>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Gruvmineralskatt

Gruvmineralskatten infördes i Finland i början av år 2024 och den regleras i lagen om gruvmineralskatt (314/2023). Målet med gruvmineralskatten är att beakta de i gruvlagen (621/2011) avsedda gruvmineralernas karaktär som icke-förnybara naturresurser och styra en skälig ersättning för användningen av dessa till samhället. De gruvmineral som avses i gruvlagen är vissa grundämnen och de mineral som de innehåller, vissa andra mineral och ädelstenar samt i fråga om bergarter marmor och täljsten. Gruvmineralskatt betalas på gruvmineral som brutits i Finland, med undantag för gruvmineral som hittats vid guldvaskning. Gruvlagen tillämpas inte på täkt av marksubstanser, det vill säga sten, grus, sand, lera, torv och mull, varför även gruvmineral som uppfodrats i samband med täkt av marksubstanser lämnar utanför tillämpningsområdet för gruvmineralskatten.

Inga mål som gäller miljöskyddet har fastställts för gruvmineralskatten, utan det har ansetts vara ändamålsenligare att i de finländska förhållandena främja dessa mål genom miljöskyddsregleringen.

Gruvmineralbeskattningen är inte harmoniserad i Europeiska unionen. Medlemsstaterna kan ta ut nationella skatter på mineraler som brutits inom deras territorium, så länge som föreskrifterna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt beaktas. De viktigaste begränsningarna för den nationella gruvmineralbeskattningen ställs av principen om icke-diskriminering och bestämmelserna om statliga stöd i det nämnda fördraget.

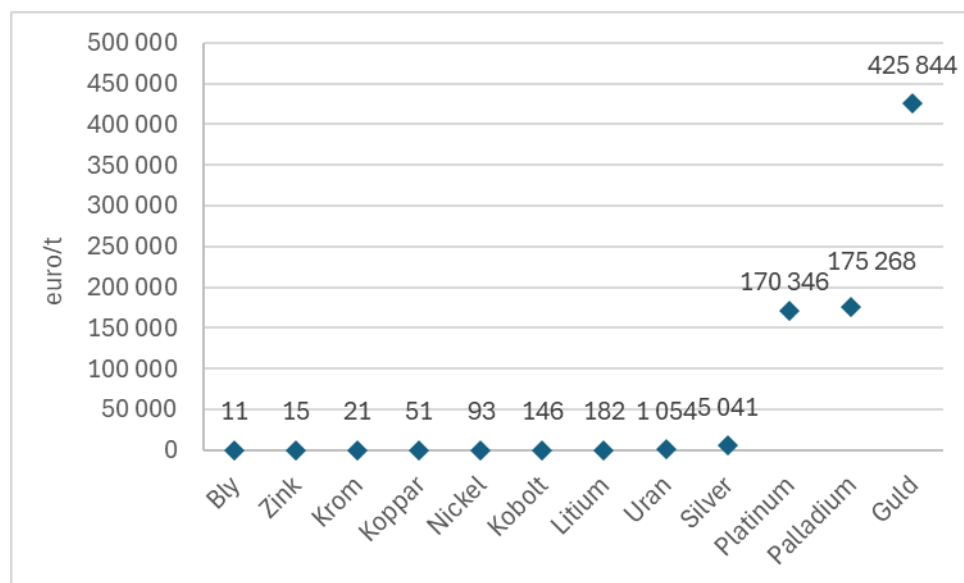
Den finländska gruvmineralskatten är i fråga om skattemodell en enkel och schematisk betalning av royaltyp. Eftersom metallmalmer, det vill säga sådana malmer som bryts på grund av de metaller som ingår i värdemineralen, och industrimineral, det vill säga alla andra gruvmineral och stenarter än metallmalmer vilka omfattas av gruvlagen och kan utvinnas industriellt, har en karaktär som avviker från varandra, beaktas skillnaden mellan metallmalmerna och industrimineralen i skattemodellen. Således fastställs skatten på metallmalm utifrån värdet och skatten på industrimineral utifrån volymen. Dessutom beaktas skillnaderna i metallmalmernas värden och koncentrationer i skattemodellen.

De metallmalmer som beskattas utifrån värdet har räknats upp på uttömmande sätt i bilagan till lagen om gruvmineralskatt. De gruvmineral som räknas upp i bilagan till lagen är silver (Ag), guld (Au), kobolt (Co), krom (Cr), koppar (Cu), litium (Li), nickel (Ni), bly (Pb), palladium (Pd), platina (Pt), uran (U) och zink (Zn).

Skatten på metallmalmer är 0,6 procent av beskattningsvärdet av den metall som malmen innehåller. Nedan används benämningen *värdebaserad royalty* för den värdebaserade gruvmineralskatt som betalas på metallmalmer. Det finns bestämmelser om de prisuppgifter som tillämpas som grund för beskattningsvärdet av metallmalm och fastställandet av dessa i statsrådets förordning om prisuppgifter som tillämpas som grund för beskattningsvärdet i fråga om gruvmineralskatt (934/2023). Beskattningsvärdena för metallmalmer baserar sig på de internationella dagliga marknadspriserna för förädlade metaller eller motsvarande andra offentliga prisuppgifter. Skatteförvaltningen fastställer beskattningsvärdena för innevarande skatteperiod senast den 1 februari utifrån föregående kalenderårs prisuppgifter.

Eftersom metallmalmernas beskattningsvärden baserar sig på världsmarknadspriserna, varierar deras skattenivåer i euro enligt värdet på förädlade metaller. De skattenivåer i euro som räknats utifrån de beskattningsvärden som Skatteförvaltningen fastställt för år 2025 per ton metall som ingår i malm för vilken anrikningsprocessen inletts varierar så som framgår av figur 1 från 11 euro för bly till omkring 426 000 euro för guld.

Figur 1. Skattenivåerna i euro för metallmalmer år 2025

Skyldigheten att betala skatt på metallmalmer uppkommer vid den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleds och skatten betalas utifrån metallkoncentrationen i den malm för vilken anrikningsprocessen första gången inleds. Skatt ska betalas såväl på sådana metaller som tas tillvara i en gruva som på sådana metaller som inte tas tillvara vid den första anrikningen. Eftersom hela metallinnehållet i malm för vilken anrikningsprocessen inleds beskattas enligt tidpunkten då anrikningsprocessen första gången inleds, leder till exempel ny utvinning av anrikningssand inte till någon skattskyldighet, eftersom all metall som ingår i den redan har beskattats en gång.

Skatten på industrimineral, inbegripet de naturstenar som omfattas av gruvlagen, är 0,20 euro per ton malm eller nyttosten. Skatten på industrimineral hänför sig till mängden bruten malm eller nyttosten, oberoende av antalet gruvmineral som ingår i den eller deras koncentrationer. För den volymbaserade gruvmineralskatt som ska betalas på industrimineral används nedan benämningen *volymbaserad royalty*. Industrimineral beskattas utifrån volymen, eftersom offentliga prisuppgifter inte är tillgängliga för industrimineral på samma sätt som för metallmalmer. Mineralinnehållet i industrimineralmalm kan ofta inte heller specificeras på något meningsfullt sätt. Gruppen av industrimineral som omfattas av tillämpningsområdet för gruvlagen är väldigt heterogen och förädlingsförfarandena och användningsobjekten för industrimineral varierar i hög grad mellan mineralerna. Till exempel används apatitkoncentrat och kalk i tillverkningen av gödselmedel, medan täljsten utnyttjas i oförändrad form i tillverkningen av ugnar och öppna spisar.

Skyldigheten att betala skatt på industrimineral uppkommer vid tidpunkten för brytningen.

Den skattskyldige för gruvmineralskatt är den innehavare av gruvtillstånd som brutit gruvmineralet, det vill säga i typfallet gruvbolaget. Skattskyldigheten överförs med tillståndet, om tillståndsinnehavaren överför ett gruvtillstånd till en annan operatör. Den skattskyldige ska registrera sig hos Skatteförvaltningen, som är skattemyndighet för gruvmineralskatt. Den skattskyldige lämnar in en skattedeklaration för en skatteperiod som omfattar ett kalenderår och räknar och betalar skatten på eget initiativ. Procedurreglerna för punktbeskattning och beskattning på eget initiativ tillämpas i regel i gruvmineralbeskattningen.

Statens utdelningsandel av gruvmineralskatten är 40 procent, medan utdelningsandelen för den kommun där gruvan ligger är 60 procent. Om gruvan ligger inom området för fler än en kommun, fördelas andelen i förhållande till kommunernas andel av gruvområdets areal. Den kommun där gruvan ligger samt arealen fastställs enligt den kommun där gruvan ligger i enlighet med ett sådant tillstånd som avses i gruvlagstiftningen och som vunnit laga kraft och enligt arealen för det gruvområde som avses i ett sådant tillstånd, med undantag av hjälpområdets areal.

Utifrån självstyrelselagen för Åland (1144/1991) är gruvmineralskatten en skatt som omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet, varför lagen om gruvmineralskatt tillämpas även på landskapet Åland. I landskapet finns det dock inte en enda gruva, varför gruvmineralbeskattningen i praktiken inte berör Åland.

Gruvmineralskatt omfattas för närvarande inte av statsandelssystemet, det vill säga att intäkterna av gruvmineralskatter för en kommun inte beaktas i utjämningen av statsandelar på basis av kommunens skatteinkomster. Besluten om att eventuellt inkludera gruvmineralskatt i utjämningssystemet fattas i det pågående lagstiftningsprojektet kring förnyande av statsandelssystemet ([VM130:00/2024](#)).

Den elström som förbrukas vid gruvdrift och brytning hör för närvarande till den lägre skatteklassen, det vill säga till skatteklass II. Energiskatten i skatteklass II är 0,05 cent per kilowattimme, och därtill tas en försörjningsberedskapsavgift ut, vilken intäktsförs till en fond utanför statsbudgeten. På våren 2025 beslöt regeringen att slopa elskattestödet för gruvor som en åtgärd för att ersätta underskottet i statens skatteinkomster på grund av att mervärdesskatten på konfektyr och choklad inte höjdes. Från och med den 1 januari 2026 överförs elström som förbrukas i gruvdrift således från den nedsatta skatteklassen II till den allmänna elskattesklassen I, i vilken energiskatten är 2,24 cent per kilowattimme. Beredningsunderlaget i ärendet finns för påseende i den offentliga webbtjänsten på adressen <https://intermin.fi/hankkeet> under koden [VM034:00/2025](#).

Intäkten av gruvmineralskatten för år 2024 var sammanlagt omkring 31 miljoner euro, varav 23 miljoner euro flöt in från den värdebaserade royaltyn och omkring nio miljoner euro från den volymbaserade royaltyn. Av den totala skatteintäkten redovisades omkring 19 miljoner euro till kommunerna och omkring 12 miljoner euro till staten. Gruvmineralskatt redovisades till sammanlagt 20 kommuner. Skatteinflödet var störst till Sotkamo kommun (omkring 4,9 miljoner euro). Även Sodankylä (omkring 4,4 miljoner euro) och Keminmaa (omkring 4,2 miljoner euro) hade ett inflöde av gruvmineralskatt på över fyra miljoner euro. Näst mest skatt flöt in till Kittilä kommun (2,0 miljoner euro) och Siilinjärvi kommun (omkring 1,7 miljoner euro) samt Kajana stad (1,0 miljoner euro).

2.2 Gruvdriften i Finland

Gruvdriften i Finland

År 2024 rapporterades brytning från 44 gruvor i Finland. Av dessa var 10 metallmalmgruvor. Det fanns sammanlagt 27 industrimineralgruvor. Av dessa var 13 karbonatgruvor och 14 andra industrimineralgruvor. Det fanns sju aktiva industri-, naturstens- och ädelstensgruvor. År 2024 fanns det gruvor på följande 30 orter: Vittis, Ilomants, Juga, Kajana, Kaustby, Keminmaa, Kimitoön, Kides, Kittilä, Karleby, Kuopio, Lapinlax, Villmanstrand, Lojo, Mäntyharju, Paltamo, Pargas, Pelkosenniemi, Pieksämäki, Polvijärvi, Ranua, Salo, Nyslott, Siilinjärvi, Sodankylä, Sotkamo, Suomussalmi, Tervola, Torneå och Vindala.

Tack vare dess geologiska egenskaper finns det god potential att hitta malmfyndigheter i den finländska berggrunden. Gruvlagen innehåller bestämmelser om letning och utvinning av gruvmineral i berggrunden och av bergarterna marmor och täljsten. Det förutsätts ett tillstånd från Säkerhets- och kemikalieverket för att anlägga en gruva och bedriva gruvdrift. En förutsättning för att bevilja gruvtillstånd är att gruvmineral- och stenartsfyndigheten i fråga om storlek, koncentration och tekniska egenskaper är utvinningsbar. Innehavaren av gruvtillstånd är även skyldig att utvinna alla gruvmineral och stenarter som omfattas av gruvlagens tillämpningsområde och som påträffats i gruvområdet, vilka är tekniskt och ekonomiskt utvinningsbara. I praktiken fastställer dock verksamhetsutövaren själv när ett gruvmineral är utvinningsbart på det sätt som avses i gruvlagen. Denna bedömning påverkas bland annat av fyndighetens art och koncentration, det pris som fås för gruvmineralet och den tillgängliga tekniken.

I Finland har gruvdriften organiserats utifrån inmutningsprincipen och regleringen kring förbehålls- och företrädesrätten, som gäller gruvföretagens inbördes förhållanden. I praktiken tar sig inmutningsprincipen i uttryck på så sätt att den som lokaliserat en fyndighet får företrädesrätt att ansöka om tillstånd att utvinna fyndigheten. Den ersättning som ska betalas för utvinning av fyndigheten till fastighetsägaren är en fast del av inmutningssystemet.

Utifrån gruvlagen betalar innehavaren av gruvtillstånd en årlig brytningsersättning till markägaren och därtill en årlig ersättning för biprodukter för nyttan av sådana biprodukter från gruvdriften som använts för annat än gruvdrift. Enligt övergångsbestämmelserna i gruvlagen tillämpas ersättningarna till markägare enligt den nuvarande gruvlag som trädde i kraft år 2011 dock endast på gruvor som anlagts efter lagens ikraftträdande. Således baserar sig så gott som alla ersättningar som ska betalas till markägarna för närvarande fortfarande på den tidigare gruvlagen (503/1965), nedan *den gamla gruvlagen*. I många fall äger dessutom gruvbolagen själva gruvområdets mark, varvid ersättningar till markägare inte ska betalas.

Ett gruvprojekts livscykel är lång och varar till och med i tiotals år från det första fyndet av malmtecken tills dess att gruvan läggs ner. I en gruvas livscykel åtföljs byggandet av en gruva av produktionsfasen, nedläggningen och efterbehandlingen. Gruvdriften upphör då ett gruvtillstånd förfaller eller återkallas. Tillståndshavaren ska sköta efterbehandlingsåtgärderna, det vill säga att försätta gruvområdet och hjälpområdet för gruvan i det skick som den allmänna säkerheten kräver, sörja för att de istandsätts, snyggas upp och anpassas till landskapet samt vidta de åtgärder som anges i gruvtillståndet och gruvssäkerhetstillståndet senast två år efter det att gruvdriften upphört.

I Finland utförs malmletning och gruvdrift i huvudsak av utländska företag, vilket förklaras av att gruvdriften förutsätter stora initiala investeringar. Terrafame Oy:s gruvor i Sotkamo och Talvivaara är i fråga om brytningsvolym dock avsevärda finländskt ägda gruvor.

De gruvmineral som produceras i Finland och deras användningsobjekt

Gruvdriften består bland annat av gruvproduktion. Ur den kan man avskilja brytning, där stenmaterial som innehåller värdefulla ämnen, det vill säga malm, lösgörs från berggrunden. Sådana mineraler som det inte är lönsamt att utvinna avlägsnas från den brutna metallmalmen i anrikningsprocessen. Slutprodukten är ett mineralkoncentrat som innehåller utvinningsbara mineraler. Efter anrikningen fortsätter förädlingen av metaller i produktionsprocessen, där metaller och andra produkter tillverkas av koncentratet.

Det är typiskt för en metallmalmgruva att den verksamhet som bedrivs i samband med gruvdrift omfattar brytning, krossning och malning och därtill anrikningsverksamhet. Efter anrikningen transporteras metallmalmkoncentratet för vidareförädling till ett smältverk, som nödvändigtvis inte finns i anslutning till gruvan. I allmänhet bedrivs ingen internationell handel med malm som inte har anrikats, eftersom transporten av sådan är dyr.

Användningsobjekten för industrimineral varierar stort mellan gruvmineralerna. Bruten industrimineralmalm kan efter sällning och sortering, beroende på mineralet och användningsändamålet, anrikas, vidareförädlas eller säljas i oförändrad form. Bland annat apatitmalm och talk anrikas. Ur karbonat-, industri- och natursten utvinns däremot direkt delar som kan användas för olika produkter.

Metallmalmsförädlingarna används som råmaterial i vidareförädlingen av metallerna. Samhället behöver metaller i bland annat maskiner och anordningar, byggande, bostäder, fordon, batterier och elektronik. I synnerhet när det gäller metalliska råmaterial är marknaden global.

I de finländska metallmalmgruvorna har man kvantitativt sett under en lång tid producerat mest ferrokrom, som är en metallblandning som i huvudsak består av järn och krom och som används i tillverkningen av rostfritt järn. Ingen handel förs egentligen med ren krommetall och så gott som all bruten krommalm förädlas till ferrokrom. Den i Finland brutna krommalm som används i tillverkningen av ferrokrom har sitt ursprung i Outokumpu Chrome Oy:s gruva i Kemi, som är den enda kromgruvan inom Europeiska unionen. De grundmetaller som bryts ur den finländska berggrunden utgörs utöver krom av zink, koppar, nickel och bly. I fråga om ädelmetaller produceras mest silver och guld utifrån de finländska gruvorna, och utöver dessa produceras även palladium och platina. Brytning av litium är på väg att inledas i Keliber Oy:s gruva i Kaustby, eventuellt redan under det innevarande året. Malmletningen omfattar dessutom undersökning av fyndigheter av kobolt, järn, diamanter, platinametaller och vissa mer sällsynta metaller.

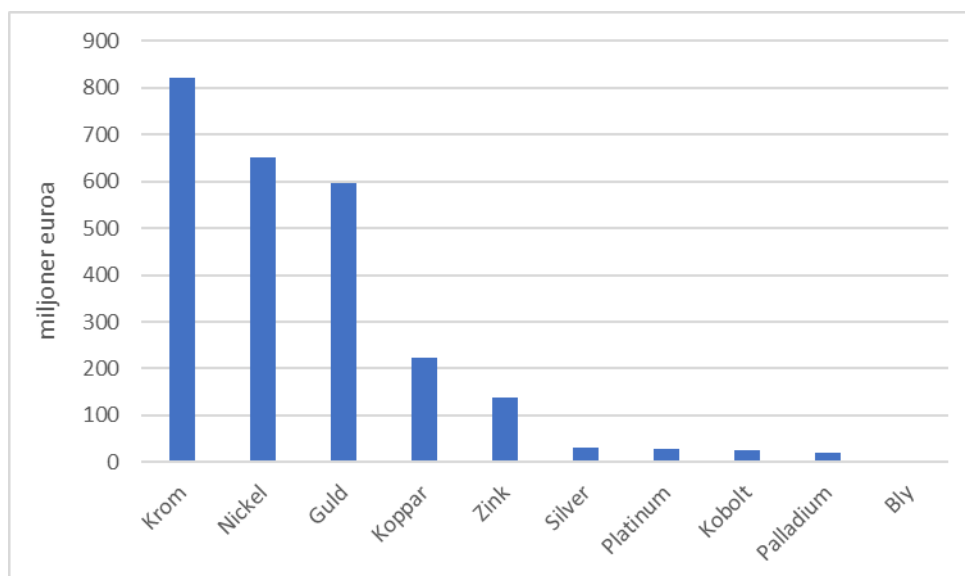
Industrimineral behövs i tillverkningen av bland annat gödselmedel, byggmaterial, kärl, papper, plast, elektronik, kosmetika och läkemedel samt livsmedel och rent dricksvatten. En stor del av de industrimineral som producerats i Finland används för produktion av gödselmedel. Av den brytningsvolym som gäller industrimineral är omkring 80 procent apatitmalm som bryts från Yara Suomi Oy:s gruva i Siilinjärvi, utifrån vilken fosforsyra, gödselblandning och industrikemikalier framställs. Andra centrala industrimineral utgörs av kalcit och talkmalm. Kalkstensprodukter och bränd och släckt kalk som tillverkas av kalksten används bland annat i stål-, gruv-, cellulosa-, pappers- och byggindustrin samt i miljövården och jordbruket. Talk används till exempel i cellulosa- och pappersindustrin, målarfärg, plast och i läkemedelsindustrin. Industristen används å sin sida som sådan i krossad eller malen form till exempel i tillverkningen av stenull och cement. I förädlingen av naturstenar som omfattas av gruvlagen, det vill säga marmor och täljstenar, tillverkas produkter eller mellanprodukter, såsom ugnar, öppna spisar och ytmaterial, mekaniskt utifrån stora stenblock.

I Europeiska unionens förordning om kritiska råmaterial¹, som meddelats på våren 2024, definieras råmaterial som ansetts vara kritiska för Europeiska unionen och fastställs ambitiösa mål för produktionen och återanvändningen av dessa råmaterial samt för att göra leveranskedjorna mångsidigare. Med förordningen strävar Europeiska unionen efter att säkerställa tillgången till råmaterial som är kritiska för den europeiska industrin och kraftigt minska Europeiska unionens beroende av import från enskilda råmaterialsverantörer i länder utanför unionen. Av de kritiska råmaterial som fastställts i förordningen produceras i Finland för närvarande fosfat, kobolt, koppar, nickel, platina, palladium och fältspat. Även litium är ett kritiskt råmaterial enligt definitionen i förordningen.

Gruvproduktionens värde och utmaningarna i att fastställa det

Värdet av den finländska gruvproduktionen varierar enligt mineralernas värde, i synnerhet enligt metallernas världsmarknadspriser, samt produktionsvolymerna. I fråga om metaller kan gruvproduktionens kalkylmässiga värde uppskattas utifrån världsmarknadspriserna efter anrikningen, smältningen och den övriga vidareförädlingen. Gruvproduktionens värde beskriver i så fall värdet av produktionen av vidareförädlade gruvmineral och inte egentligen slutprodukten av gruvdriften, det vill säga främst koncentratets värde, som är lägre än värdet av vidareförädlade gruvmineral. Räknat på detta sätt var värdet av de metaller som producerats av metallmalm som brutits i den inhemska gruvproduktionen, det vill säga i Finland, omkring 2,5 miljarder euro år 2024. Så som framgår av figur 2 nedan, utgjordes de klart största metallerna vad gäller produktionsvärde av krom, nickel och guld.

Figur 2. Det kalkylmässiga värdet av den inhemska gruvproduktionen av metaller i Finland år 2024

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020

Metallmalmgruvornas gruvmineralskattebörd var år 2024 omkring 29 miljoner euro, vilket var omkring 1,1 procent av värdet av deras gruvproduktion. Den procentuella andelen av den gruvmineralskatt som metallmalmgruvorna betalar av värdet av gruvproduktionen är högre än skattenivån på den värdebaserade royaltyn, eftersom skatt betalas på allt metallinnehåll i malm för vilken anrikningsprocessen inleds och inte endast på volymen på den producerade metallen. Den skatteintäkt som flyter in av så kallade sidoströmmar från gruvorna genereras så gott som i sin helhet av den volymbaserade royalty som ska betalas på malm som innehåller industrimineral vilken brutits från metallmalmgruvorna.

Värdebildningen och de offentligt tillgängliga uppgifter som ansluter sig till den utgör en viktig skillnad mellan metallmalmer och andra gruvmineral. För metallmalmer går det i regel att fastställa ett jämförbart värde som baserar sig på världsmarknadspriserna eller andra offentliga priskällor, medan andra gruvmineral i ren form inte är föremål för omsättning. Deras värde i förhållande till vikten är lågt, och därför är brytningen av dem fast knuten till vidareförädlingen till olika typer av produkter som har ett värde och som det bedrivs handel med. Ingen jämförbar information om värdet av industrimineral är i praktiken tillgänglig på motsvarande sätt som för metallmalms värde.

Annan verksamhet i anknytning till gruvdrift i Finland

Mångsidig vidareförädlingsverksamhet, verksamhet för att tillverka gruv- och brytningsmaskiner samt serviceaffärsverksamhet, vars produkter till största delen exporteras till utlandet, har utvecklats runt gruvdriften i Finland.

De metallkoncentrat som producerats i Finland vidareförädlas i typfallet i Finland. I Finland produceras ett stort antal metaller i högre grad än vad de råmaterial som fås ur de finländska gruvorna ger möjlighet till. Den större förädlingsproduktionen än gruvproduktionen förklaras med att den finländska industrin för vidareförädling av metaller använder avsevärda mängder importerade koncentrat i sin produktion.

2.3 Bedömning av nuläget

Gruvmineralskatten togs ut för första gången för år 2024, varför gruvbolagen betalade gruvmineralskatt för första gången i mars 2025. Med andra ord är det i detta skede för tidigt att bedöma konsekvensen av gruvmineralskatten för gruvdriften i Finland.

I synnerhet sättet att fastställa den värdebaserade royalty som tas ut på metallmalmer har kritiserats utifrån den grunden att det inte i någon gruva är möjligt att på ett ekonomiskt lönsamt sätt ta tillvara all metall som ingår i malm. Målet med gruvmineralskatten är att beakta gruvmineralets karaktär som en icke-förnybar naturresurs och styra en skälig ersättning för de gruvmineral som brutits från den finländska berggrunden till samhället. I en skattemodell som baserar sig volymen på den producerade metallen får samhället ingen ersättning överhuvudtaget för sådant gruvmineral som tagits från berggrunden och inte utvinns. Med avseende på målet med skatten är det således ändamålsenligt att gruvmineralskatt tas ut på hela metallinnehållet i malm för vilken anrikningsprocessen inleds, oberoende av hur effektivt metallinnehållet i malmen kan utvinnas.

Att skatten riktas på metallinnehållet och inte på volymen på den producerade metallen påverkar inte heller den totala skattebördan för metallmalmer, eftersom skattenivån har dimensionerats enligt det intäktsmål som fastställts för gruvmineralskatten. Om målet med intäkten av gruvmineralskatt var det samma, men grunden för den värdebaserade royaltyn var den faktiska volymen på den producerade metallen i stället för metallinnehållet i malmen, skulle det vara nödvändigt att fastställa skattenivån för den värdebaserade royaltyn till en högre nivå än den nuvarande. Skattebördan skulle i så fall i sin helhet vara den samma, men den skulle fördela sig mellan gruvorna på annat sätt än för närvarande. Skattebördan skulle vara mindre än för närvarande i sådana gruvor som tar tillvara en mindre andel metaller än i snitt från fyndigheten. De gruvor som tar tillvara en större andel metaller än i snitt från fyndigheten skulle på motsvarande sätt betala mer gruvmineralskatt än för närvarande i förhållande till produktionsvärdet.

Eftersom gruvmineralskatt ska betalas på hela metallinnehållet i den malm för vilken anrikningsprocessen första gången inletts, omfattar gruvmineralskatten för närvarande även sådana metaller som det inte är lönsamt att ta tillvara från den ifrågavarande gruvan på grund av deras ringa koncentration. Gruvbolagen analyserar dock inte nödvändigtvis regelbundet koncentrationerna för alla sådana metaller som finns i malmen, men som inte tas tillvara på grund av deras låga koncentration. Eftersom gruvmineralskatt för närvarande ska betalas på så kallade små metallinnehåll, ska gruvbolagen analysera deras koncentrationer för att deklarerat och betala skatt. Analyskostnaderna kan innebära relativt stora administrativa kostnader för den skattskyldige i förhållande till beloppet av den skatt som ska betalas för små metallinnehåll.

Den volymbaserade royaltyn betalas utifrån volymen på bruten malm som innehåller industrimineral. Således innebär redan en liten koncentration av industrimineral i bruten malm att volymbaserad royalty ska betalas på hela den brutna volymen. Industrimineral är vanliga i den finländska berggrunden och i praktiken allt stenmaterial som brutits i Finland innehåller någon industrimineral som förekommer allmänt i den finländska berggrunden och som omfattas av gruvlagens tillämpningsområde, såsom kvarts, fältspat och muskovit. I praktiken innebär detta att den volymbaserade royaltyn, utöver på malm och nyttosten som brutits i industrimineralgruvor, ska betalas på så gott som hela volymen av den malm som brutits i metallmalmgruvan, även om industrimineral i regel inte utvinns i metallmalmgruvor. På malm som brutits från metallmalmgruvor ska man, utöver den värdebaserade royaltyn som fastställs utifrån metallkoncentrationen i den malm för vilken anrikningsprocessen inleds, i praktiken alltid betala även den volymbaserade royalty som ska betalas på industrimineral. Omfattningen av problemet var inte känt då gruvmineralskatten bereddes och den volymbaserade royalty som flyter in av industrimineral som ingår i metallmalm har således inte beaktats då skattenivåerna vid den tidpunkten sattes i proportion till målet om skatteintäkter på 25 miljoner euro.

På grund av industrimineralernas heterogenitet har man varit tvungen att förenkla deras skattemodell så att den gäller hela brytningsvolymen. Även om industrimineralernas skattenivå på grund av dessa förhållanden dimensionerats till en låg nivå, är brytningsvolymerna i synnerhet i vissa dagbrott där grundmetaller bryts så massiva att den volymbaserade royalty som betalas på de industrimineral som metallmalmen innehåller bildar en proportionellt stor skattebörda för dessa gruvor. Metallmalmgruvorna betalade år 2024 volymbaserade royaltyer på industrimineral som ingår i metallmalm som brutits till ett belopp av omkring sex miljoner euro, varav största delen betalades av två gruvor.

För närvarande uppkommer skyldigheten att betala skatt på industrimineral vid tidpunkten för brytningen. I praktiken kan volymen på det brutna gruvmineralet fastställas först i det skede då malmen vägs i samband med att den uppfordras på marknivå. Således är tidpunkten för

uppfordrandet en ändamålsenligare tidpunkt för den tidpunkt då skyldigheten att betala skatt uppkommer för industrimineral.

För att nå malm eller nyttosten måste man i praktiken alltid bryta sidosten, det vill säga stenmaterial som är så mineralfattigt att det inte lönar sig att utvinna det. Definitionsmässigt är sidosten gruvavfall. Gruvmineralskatt betalas således inte på brytning av sidosten, även om den innehåller industrimineral. Detta är förenligt med målet för gruvmineralskatten, eftersom det inte handlar om täkt av värdefulla icke-förnybara naturresurser från berggrunden, vilket är fallet för malm. Sidosten kan utvinnas till exempel som bergkross eller halsand antingen i gruvområdet eller utanför det. Sidosten utvinns dock inte i så fall på grund av de gruvmineral som den innehåller, det vill säga att det handlar om utvinning av gruvavfall och inte av gruvmineral.

Med så kallad gränsmalm avses stenmaterial mellan gränsen för rik och fattig malm, vilket klassificeras som sidosten och senare kan omklassificeras som utvinningsbar malm, till exempel på grund av att världsmarknadspriset på det gruvmineral som den innehåller stiger. Gränsmalm som innehåller industrimineral och står utanför beskattningen blir i och med omklassificeringen skattepliktig malm, för vilken skyldigheten att betala skatt enligt den nuvarande lagstiftningen uppkommit vid tidpunkten för brytningen. Eftersom brytningen, uppfordrandet och omklassificeringen inte nödvändigtvis äger rum under samma skatteperiod, är det ändamålsenligt att skyldigheten att betala skatt i dessa situationer uppkommer först vid den tidpunkt då man börjar producera industrimineral av stenmaterial som omklassificerats från sidosten till malm.

Användningen av världsmarknadspriserna på förädlade metaller som grund för beskattningsvärdena för metallmalmer har kritiserats utifrån den grunden att de inte illustrerar värdet av gruvdriftens egentliga slutprodukt, det vill säga i typfallet metallkoncentratet. Användningen av världsmarknadspriserna på förädlade metaller som grund för att fastställa den värdebaserade royaltyn möjliggör dock att skillnaderna i värdena av olika metaller beaktas på ett jämförbart sätt. I bästa fall är uppskattningar av något slag offentligt tillgängliga för priserna på produkter av en lägre förädlingsgrad.

Bruten malm omsätts sällan i oförändrad form och dess gängse värde bildas gruvspecifikt i produktionsprocessen i typfallet först efter anrikningen eller någon annan vidareförädling. Fastställande av beskattningsvärdet av bruten malm i enlighet med principen om ett exakt gängse värde kräver med andra ord beräkning av kostnader och internprissättning inom företaget. Inte heller för metallkoncentrat finns det några sådana motsvarande jämförbara offentliga marknadspriser som för förädlade metaller, utan koncentratpriserna baserar sig i regel på inbördes avtal mellan aktörerna. Prisrapportörerna eller andra marknadsaktörer kan offentliggöra prisuppskattningar som gäller enskilda koncentratarter, vilka baserar sig på uppgifter och analyser som sammanställts av utgivaren, eftersom handel med koncentrat inte är offentlig på samma sätt som för förädlade metaller som omsätts på offentliga marknadsplatser. I allmänhet är inte heller exakta uppgifter offentligt tillgängliga om de metoder och det material som använts i prisuppskattningarna, utifrån vilka det är möjligt att bedöma till exempel materialets representativitet i förhållande till volymen på den totala omsättningen eller andra omständigheter som gäller prisuppskattningens precisionsnivå och andra eventuella osäkerheter. Utifrån metallkoncentraten och koncentratarterna är det dessutom inte nödvändigtvis möjligt att specificera de arter som sinsemellan är jämförbara och som således beskriver de olika metallernas värden på ett jämförbart sätt.

I praktiken är offentligt noterade marknadspriser som baserar sig på faktiska köp tillgängliga endast för förädlade metaller, varvid det är möjligt att konstatera att de på ett transparent och

jämförbart sätt beskriver värdet av en standardiserad metallprodukt. Användningen av en produkt med en högre förädlingsgrad än slutprodukten av gruvdrift, det vill säga en förädlad metall, som grund för beskattningsvärdet av den värdebaserade royaltyn har med hänsyn till det uppställda skatteintäktsmålet beaktats som en lägre skatteprocent i skattemodellen.

Eftersom bestämmelser om de priskällor som ska användas som grund för att beräkna beskattningsvärdet ska utfärdas genom förordning av statsrådet i fråga om metallmalmer och Skatteförvaltningen årligen ska fastställa beskattningsvärden för metallmalmer, har det inte varit ändamålsenligt att till bilagan till lagen föga andra än de metalliska gruvmineral som för närvarande bryts och anrikas eller som under de närmaste åren planeras att brytas och anrikas i Finland. Under de närmaste åren finns det en avsikt att i Finland börja bryta järn och rodium, som hör till metallerna i platinagruppen. Således ska järn och rodium fogas till bilagan till lagen om gruvmineralskatt. I och med denna ändring ska även statsrådets förordning om prisuppgifter som tillämpas som grund för beskattningsvärdet i fråga om gruvmineralskatt kompletteras genom att till den föga de priskällor som används som beräkningsgrund för beskattningsvärdena av järn och rodium.

För närvarande får de kommuner där det finns gruvor en relativt stora andel, det vill säga 60 procent, av intäkten av gruvmineralskatten. De största gruvorna finns i kommunerna Sotkamo, Sodankylä, Kittilä och Keminmaa, vilket innebär att omkring hälften av intäkten av gruvmineralskatten hänförs till dessa fyra kommuner. Med hänsyn till gruvmineralskattens primära mål om att styra en ersättning till samhället för takten av icke-förnybara gruvmineral från berggrunden är det befogat att fråga sig om det nuvarande förhållandet för delningen av gruvmineralskatten mellan staten och kommunerna är ändamålsenligt, då en avsevärd andel av skatteintäkten hänförs endast till några kommuner. Dessutom kan det nuvarande utdelningsförhållandet bli problematiskt med tanke på jämlikheten mellan kommunernas invånare. Redan med den nuvarande låga nivån på gruvmineralskatten stiger inkomsterna av gruvmineralskatten till de fyra största gruvkommunerna till höga nivåer såväl i euro som i förhållande till kommunens ekonomi och de möjliggör kalkylmässigt att kommunalskattesatsen sänks med 1,3–2,5 procentenheter i dessa kommuner. Om nivån på gruvmineralskatten höjs från den nuvarande nivån utan att utdelningsförhållandet ändras på samma gång, ökar betydelsen av inkomsterna av gruvmineralskatten för de största gruvkommunernas ekonomi ytterligare.

Styrningen av intäkten av gruvmineralskatten till de kommuner där det finns gruvor motiveras ofta med att inkomsterna av gruvmineralskatten för en gruvkommun bildar en ersättning för de olägenheter och kostnader som orsakas av gruvan. Utöver de olägenheter och den kostnad som en gruva orsakar är den dock samtidigt även till nytta för den kommun där den finns, till exempel via arbetstillfällena och inkomsterna av samfunds- och kommunalskatt. Å andra sidan kan de olägenheter, kostnader och nyttor som orsakas av en gruva hänföra sig även till andra kommuner i gruvans influensområde, men dessa kommuner får trots detta inte inkomster av gruvmineralskatten. Inom dessa kommuners område kan det finnas annan verksamhet med nära koppling till gruvdriften, såsom anrikningsverk. Dessutom är det möjligt att tjänster som främjar gruvdrift, såsom arbetstagar-service, vägnätet och den övriga infrastrukturen, kan finnas även i området för någon annan kommun än den kommun där gruvan finns. Om gruvområdet utsträcker sig över flera kommuners område, kan gruvområdets areal på motsvarande sätt fördela sig på ett väldigt annorlunda sätt än till exempel mineralernas läge och brytningen i gruvområdet eller verksamheten i anknytning till gruvdriften och tjänsterna utanför den. Överlag lämpar sig gruvmineralskatten dåligt som inkomstkälla för en kommun på grund av den stora intäktsfluktuationen.

3 Målsättning

Målet med propositionen är att genomföra de höjningar på sammanlagt 70 miljoner euro av gruvmineralskatten som överenskommits i regeringsprogrammet för statsminister Petter Orpos regering och de förhandlingar som förts om planen för de offentliga finanserna för 2025–2028 och 2026–2029 för att stärka den offentliga ekonomin.

Ett ytterligare mål är att minska den administrativa bördan av gruvmineralskatten och kostnaderna genom att precisera skattegrunderna för gruvmineralskatten.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 Förslag

Genom propositionen föreslås att lagen om gruvmineralskatt ändras så att gruvmineralskatten höjs med omkring 70 miljoner euro. Den värdebaserade royaltyn på metallmalmer höjs från nuvarande 0,6 procent till 2,5 procent av beskattningsvärdet av den metall som ingår i malm. Den volymbaserade royaltyn på industrimineraler höjs från 0,20 euro till 0,60 euro per ton malm eller nyttosten.

Dessutom föreslås att det framöver i regel inte är behövligt att betala skatt på gruvornas så kallade sidoströmmar, det vill säga på sådana gruvmineral som ingår i bruten malm och som överhuvudtaget inte tas tillvara eller produceras från en gruva. I praktiken handlar sidoströmmar om industrimineral som uppfordrats i samband med brytning av metallmalm och sådana metaller för vilka anrikningsprocessen inletts, vilka det inte är lönsamt att ta tillvara vid anrikningen på grund av deras ringa koncentration. Skyldigheten att betala skatt på sådana gruvmineral uppkommer framöver endast i det fallet att man senare börjar ta tillvara eller producera sådana från anrikningssand. Dessutom föreslås att skyldigheten att betala skatt på industrimineral framöver uppkommer vid tidpunkten för uppfordrandet av malm eller nyttosten i stället för tidpunkten för brytningen, vilket är fallet för närvarande.

För att uppnå skatteintäktsmålet höjs skattenivåerna för gruvmineralskatten ungefär trefaldigt. Eftersom avgränsningen av sidoströmmar utanför skatten gagnar metallgruvorna, har det skatteintäktsbortfall som den orsakar beaktats i höjningen av skattenivån för den värdebaserade royaltyn på metallmalmer med en höjning på 0,2 procentenheter. I fråga om den värdebaserade royaltyn utgörs jämförelseobjektet således av en skattenivå där man har beaktat ersättningen av skatteintäktsbortfallet på grund av avgränsningen av sidoströmmar utanför skatten.

Det föreslås att järn och rodium, som ingår i metallerna i platinagruppen, fogas till den bilaga som fastställer de metalliska gruvmineral som beskattas utifrån värdet. Dessutom görs vissa tekniska preciseringar i lagen.

Den intäkt som flyter in av höjningarna av gruvmineralskatten hänför sig i sin helhet till staten. Detta genomförs genom att ändra de utdelningsandelar som föreskrivits för gruvmineralskatten så att man efter höjningarna intäkt för 80 procent av intäkten av gruvmineralskatten till staten och 20 procent till de kommuner där det finns gruvor. Efter höjningarna bibehålls de totala inkomsterna av gruvmineralskatten för gruvkommunerna ungefär på 2025 års nivå räknat i euro.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Den föreslagna skattehöjningen uppskattas öka intäkten av gruvmineralskatten med omkring 70 miljoner euro jämfört med en situation där ingen skatteändring görs. Ökningen i skatteintäkten hänför sig i sin helhet till staten i och med den föreslagna ändringen av förhållandet för fördelningen av skatteintäkten. Skatteintäkten ökar för första gången år 2027. Vid den tidpunkten betalas skatt för de gruvmineral för vilka en skyldighet att betala skatt uppkommer under år 2026.

Skatteförhöjningen bedöms minska gruvföretagens skattepliktiga inkomst och sänka inflödet av samfundsskatt med uppskattningsvis omkring 13 miljoner euro. Således har ändringen en konsekvens som stärker den offentliga ekonomin med omkring 57 miljoner euro.

Uppskattningen av skatteintäkten är förknippad med osäkerheter, vilket förklaras av osäkerheten i anknytning till brytningsvolymerna i gruvorna, metallmalmernas metallkoncentrationer och bedömningen av prisutvecklingen för metallerna. Uppskattningen av skatteintäkten är en statisk uppskattning och den beaktar inte skattehöjningens eventuella konsekvenser för brytningsvolymerna eller andra eventuella ändringar som påverkar gruvdriften. Omfattningen av den skattehöjning som behövs för att uppnå det fastställda intäktsmålet och konsekvenserna för staten och gruvkommunerna har räknats utifrån de gruvspecifika brytningsvolymerna år 2024 och världsmarknadspriserna på metall i huvudsak på våren 2025. De färskaste prisuppgifter kan i hög grad förmodas omfatta de förväntade ändringarna i efterfrågan och utbudet i den nära framtiden.

Brytningsvolymerna varierar i viss mån årligen, men avsevärda ändringar i brytningsvolymerna beror på att produktion inleds i nya gruvor eller att gruvor läggs ner. I intäktsuppskattningen har man inte beaktat sådana ändringar, med undantag för det förmodade inledandet av brytning i litiumgruvan i Syväjärvi under år 2026. Under ett tidsspänn som omfattar flera år kommer även öppnandet av nya gruvor att öka intäkten av gruvmineralskatt och således även uppgången i skatteintäkten på grund av skattehöjningen. Det är dock svårt att göra en uppskattning av tidsschemat för öppnandet av nya gruvor och brytningsvolymerna. Med de tillgängliga uppgifterna som utgångspunkt är det möjligt att uppskatta att intäkten av gruvmineralskatt under de närmaste åren, i och med att gruvorna i Rapasaari och Suhanko öppnas, ökar med omkring 9–16 miljoner euro, varav den föreslagna höjningens andel är 7–13 miljoner euro.

Den föreslagna avgränsningen av gruvornas sidoströmmar från skattebasen minskar intäkten av gruvmineralskatten med uppskattningsvis sju miljoner euro. Den förlust av skatteintäkter som orsakas av detta ersätts med höjningen av den värdebaserade royaltyn på metallmalmer, varför ändringen är skatteintäktsneutral med tanke på den offentliga ekonomin.

Granskat över en tidsperiod som omspannar flera år påverkas intäkten av gruvmineralskatten inte av att beskattningen på grundval av en värdebaserad royalty baserar sig på den uppfordrade volymen malm i stället för den brutna volymen malm, eftersom all bruten malm i princip även uppfordras. Ändringen kan dock ha en konsekvens för skatteintäkten under ett enskilt år, om malmbrytningen och uppfordrandet infaller under olika skatteperioder.

Konsekvenser för kommunekonomin

Efter skattehöjningen och ändringen av förhållandet för utdelning av intäkten av gruvmineralskatten mellan staten och kommunerna bibehålls inkomsterna av gruvmineralskatt för kommunerna i sin helhet ungefär på 2025 års nivå. Även efter ändringarna uppskattas gruvkommunernas inkomster av gruvmineralskatten vara sammanlagt omkring 20 miljoner per år. Även framöver fördelas intäkten väldigt ojämnt mellan kommunerna. Omkring 85 procent

av kommunernas intäkt av gruvmineralskatten styrs till de fyra största gruvkommunerna, det vill säga till Sotkamo, Sodankylä, Keminmaa och Kittilä. Inkomsterna av gruvmineralskatten för varje kommun är omkring 4–5 miljoner euro per år. Med tanke på kommunernas ekonomi innebär detta att gruvmineralskatten i dessa kommuner även framöver står för en relativt stor andel, omkring 10–30 procent, av kommunernas skatteinkomster. Beloppet av inkomsten av gruvmineralskatten för en enskild gruvkommun kan ändras en aning, eftersom den föreslagna avgränsningen av sidoströmmar utanför skatten och ersättningen av bortfallet av skatteintäkter på grund av detta genom höjningen av den värdebaserade royaltyn innebär en ökad skattebörda för vissa gruvor och en sänkt skattebörda för andra gruvor. Inkomsterna från gruvmineralskatten för Kittilä och Keminmaa uppskattas öka med en till två miljoner euro för vardera kommunen, medan inkomsterna från gruvmineralskatten uppskattas minska med knappt en miljon euro för Sotkamo och Sodankylä.

Utöver de stora gruvkommunerna får knappt 20 gruvkommuner inkomster från gruvmineralskatten, men inga avsevärda ändringar förutspås för deras inkomster av gruvmineralskatten.

Konsekvenser för företag

Omkring 65 miljoner euro av skattehöjningen hänförs till metallmalmgruvor och omkring sex miljoner euro till industrimineralgruvor. Av höjningen av metallmalmgruvornas skatter flyter största delen, omkring 60 miljoner euro, in från de fyra största metallmalmgruvorna, det vill säga från gruvorna i Sotkamo, Keminmaa, Sodankylä och Kittilä. Skattebördan för var och en av dessa gruvor ökar med omkring 12–20 miljoner euro på årsnivå.

Ju mer metall en gruva bryter och ju värdefullare metallen i fråga är, desto större är uppgången i euro på den gruvmineralskatt som en metallmalmgruva betalar. Konsekvensen är dock inte helt rätlinjig. Även om avgränsningen av sidoströmmar utanför skatten och den åtföljande ersättningen av förlusten av skatteintäkter genom att höja den värdebaserade royaltyn på metaller som helhet har dimensionerats för att vara skatteintäktsneutral, påverkar ändringen beloppet av den gruvmineralskatt som de olika gruvorna betalar. Största delen av den skatteintäkt som för närvarande ackumuleras av sidoströmmarna flyter in av den värdebaserade royalty som betalas på hela brytningsvolymen för malm som brutits från metallmalmgruvorna. När sidoströmmarna avgränsas från tillämpningsområdet för skatten och den nedgång i skatteintäkten som orsakas av detta ersätts genom att höja den värdebaserade royaltyn på metallmalmer, gynnar detta de gruvor där brytningsvolymerna för malm är stora i förhållande till värdet av den metall som ingår i malmen. I praktiken är Sodankylä och Sotkamo grundmetallgruvor sådana gruvor. På motsvarande sätt ökar skattebördan en aning i gruvorna av de typer som finns i Kittilä och Kemi, där den brutna malmen innehåller mycket metall. Ändringen ökar eller minskar beloppet av den gruvmineralskatt som dessa gruvor betalar med omkring 1–2 miljoner euro.

Av den skattehöjning som gäller industrimineralgruvorna flyter största delen, omkring fem miljoner euro, in från Siilinjärvi apatitgruva, där omkring 80 procent av den totala brutna volymen av industrimineraler bryts. Skattebördan för de största talk- eller kalcitgruvorna ökar med omkring 100 000–400 000 euro. De övriga industrimineralgruvornas skattebörda ökar med högst några tiotusen euro.

Gruvföretagens möjligheter att överföra skatten på priserna på gruvprodukterna beror på i vilken mån produktionen är utsatt för internationell konkurrens. Om handel idkas med en gruvprodukt på den internationella marknaden, tar de gruvbolag som opererar i Finland i praktiken en

produkt enligt världsmarknadspriset. Metaller är oftast sådana produkter på vars priser gruvföretagen i regel inte kan överföra någon skattebörda. Internationell handel idkas även med vissa produkter som tillverkats av industrimineral. Till exempel största delen av den finländska apatitbaserade gödselmedelproduktionen går till export. I fråga om kalkstensprodukter importeras å sin sida en stor mängd till Finland i förhållande till dess inhemska produktion. Således är det möjligt att bedöma att största delen av gruvmineralskattebördan kommer att betalas av gruvbranschen. Detta innebär att gruvmineralskatten inte har någon konsekvens för priserna på de produkter som uppkommer i vidareförädlingen, såsom metallkoncentrat eller gödselmedel som används i jordbruket.

Gruvmineralskattens avdragsgillhet i inkomstbeskattningen av ett samfund avgörs utifrån näringskattelagstiftningen. Inga separata bestämmelser har föreskrivits för avdragsgillheten för gruvmineralskatt, varför ärendet avgörs genom beskattningspraxis och i sista hand genom rättspraxis. Eftersom gruvmineralskatt är en betalning av punktskattetyper och inte en skatt som tas ut utifrån inkomsten, torde den dock vara en avdragsgill post i inkomstbeskattningen. En sådan skattehöjning minskar företagets skattepliktiga inkomst, eftersom det kan förmodas att företagen i regel inte överför gruvmineralskatten på produktpriserna. Konsekvensen av skattehöjningen för gruvföretagens intäkt efter skatt är således sammanlagt omkring 57 miljoner euro.

Gruvmineralskatt av royaltytyp bildar en kostnadspost för gruvföretagen och sänker således gruvdriftens lönsamhet. Höjningen av gruvmineralskatten kan leda till att lönsam gruvdrift blir förlustbringande. I så fall uppkommer mindre gruvdrift, varvid samhällets nytta av gruvmineralerna blir mindre, liksom även den skatteintäkt som samlas in av dem. Denna konsekvens gäller för såväl nuvarande gruvprojekt och deras eventuella utvidgningsprojekt samt för helt nya gruvprojekt.

Det är väldigt svårt att bedöma på vilken nivå den värdebaserade royaltyn ska ligga för att de negativa konsekvenserna för investerings- och produktionsbesluten ska realiseras. Inga kostnads- och intäktsberäkningar från gruvprojektens livscykel och de förmodanden som använts i dessa är offentligt tillgängliga. Uppskattningar har dock gjorts i projektet för att utreda alternativen för att genomföra gruvmineralskatten, vilket färdigställdes år 2021 inom ramen för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet ([Statsrådets publikationer 2021:44](#)), nedan *TEAS-projektet*. Utredningen gjordes genom simuleringar, där konsekvenserna av de nu föreslagna högre värdebaserade royaltyerna för gruvdriftens lönsamhet uppskattades.

Genom att granska resultaten från TEAS-projektet är det möjligt att göra en grov uppskattning om att en lägre royaltynivå minskar den snedvridande inverkan ungefär i samma proportion. I så fall ändrar den värdebaserade royaltyn av den föreslagna omfattningen driften i metallmalmgruvorna till olönsam drift i grovt uppskattat omkring 4–5 procent av gruvprojekten, då motsvarande andel med nuvarande skattenivåer bedöms vara omkring 1–2 procent. Konsekvensen gäller i synnerhet de gruvor som redan från tidigare är minst lönsamma och vars gruvdrift således även i övrigt genererar minst mervärde för samhället. De punktestimat som tagits fram i TEAS-projektet är dock förknippade med avsevärd osäkerhet. Gruvföretagens bokslutsuppgifter har använts som grundinformation i analysen och utifrån dessa är det inte nödvändigtvis möjligt att på ett jämförbart sätt specificera gruvdriftens kostnader. Med beaktande av de osäkerheter som anknyter till simuleringarna, ska man förhålla sig till resultaten av TEAS-projektet som en potentiell uppskattning som beskriver omfattningen.

Dessutom finns det skäl att beakta att uteblivna gruvinvesteringar delvis kan handla om att gruvdriften skjuts upp. Eftersom gruvmineral är icke-förnybara naturresurser, kan täkt av dessa beskattas bara en gång. Med tanke på det totala inflödet av skatteintäkter kan det delvis handla

främst om när beskattningen verkställs tidsmässigt sett, om gruvdriften till exempel i och med en senare teknisk utveckling på nytt blir lönsam.

Ovan nämnda brist på offentliga uppgifter som specificerar den egentliga gruvdriften gör det besvärligare att sätta den kostnadsbelastning som följer av höjningen av gruvmineralskatten i proportion till gruvdriftens kostnader. Ur uppgifterna om nationalräkenskaperna är det dock möjligt att specificera näringsgrenen ”brytning av metallmalmer”. I och med den föreslagna ändringen skulle skattebördan på omkring 95 miljoner euro för metallmalmgruvorna bilda en kostnadsökning på omkring 7,7 procent sett till de totala kostnaderna år 2023, då motsvarande andel med de nuvarande skattenivåerna är omkring 2,3 procent. Skattebördan skulle vara omkring 6,8 procent i förhållande till marknadsavkastningen inom branschen år 2023. Det är dock möjligt att branschens kostnader och inkomster omfattar även kostnader och inkomster av annan företagsverksamhet än den egentliga gruvdriften vid gruvföretagen. Å andra sidan är det möjligt att all gruvdrift inte nödvändigtvis rapporterats i siffrorna för branschen.

De kostnadsökning som den föreslagna skattehöjningen orsakar varierar sannolikt mellan gruvföretagen. Kostnaderna för gruvdriften beror i avsevärd grad på den fyndighet som kan utvinnas och gruvans produktionsteknik. I en metallmalmgruva som utvinner en fattig fyndighet kan brytningskostnaderna redan från tidigare vara större i förhållande till produktionsvärdet i en gruva där fyndigheten är rikare och enklare kan nås. På samma gång är skattebeloppet i förhållande till värdet av den producerade metallen ju högre, desto mindre andel av den metall som ingår i malmen det är möjligt att ta tillvara. Detta beror på att skatt betalas även på den metall som inte kan tas tillvara. Den volymbaserade royaltyn på industrimineral baserar sig å sin sida uteslutande på vikten på den uppfordrade malmen, varvid skattebördan i proportion till produktionsvärdet är högst i de gruvor där malm som är av låg koncentration och lägre värde bryts och bördan på motsvarande sätt är minst i den motsatta situationen. Å andra sidan är inte syftet med gruvmineralskatten heller att hänföra sig i samma förhållande till produktionskostnaderna eller lönsamheten i gruvorna, utan syftet är att samla in en ersättning till samhället för all gruvmineral som tagits tillvara från berggrunden, oberoende av hur gruvdriften har ordnats.

Om gruvproduktion inte uppkommer i Finland, kan detta ha en konsekvens för den produktion som använder gruvprodukter som råmaterial. Det är dock osäkert om negativa konsekvenser uppkommer, eftersom det är möjligt att ersätta den inhemska gruvmineralproduktionen med import, som redan för närvarande spelar en avsevärd roll i vidareförädlingen. Skatten kan dock påverka konkurrensställningen för finländskt och utländskt koncentrat, eftersom skatten hänförs sig endast till gruvmineral som brutits i Finland.

Den föreslagna avgränsningen av sidoströmmar från skatten minskar gruvbolagens administrativa börda och kostnaderna, eftersom det inte längre är behövligt att utreda alla metaller och deras koncentrationer i malm för vilken anrikningsprocessen inleds. Dessa analyskostnader för så kallade små metallinnehåll kan ha stigit till relativt höga nivåer jämfört med beloppet av den gruvmineralskatt som betalas för dessa, vilket i typfallet är från tusen euro till tiotusentals euro för varje metall.

Eftersom gruvmineralskatten framöver ska betalas endast i det fallet att gruvan producerar gruvmineralet i fråga, kan tröskeln för att utnyttja andra metaller som ingår i malm stiga i och med den föreslagna ändringen. Sannolikt påverkas lönsamheten för utvinning av så kallade små metallinnehåll dock avsevärt mer av andra omständigheter än den kostnadsökning som gruvmineralskatten orsakar.

I och med att elskattestödet för gruvor slopas ökar elskattebördan inom gruvbranschen med omkring 11 miljoner euro från och med år 2026. Sammanlagt ökar gruvföretagens skattebörda således med omkring 81 miljoner euro per år. Gruvföretagen kan sannolikt inte heller överföra den ökade elskattebördan på priserna på deras produkter, varvid den sammanräknade konsekvensen av höjningen av gruvmineralskatten och slopandet av elskattestödet för gruvorna för gruvföretagens intäkt efter skatt är omkring 65 miljoner euro.

Konsekvenser för myndigheterna

Genomförandet av ändringarna av skattegrunden bedöms orsaka små informationssystemkostnader av engångsnatur och behov av att uppdatera anvisningarna för Skatteförvaltningen. Den föreslagna avgränsningen av sidoströmmar utanför skatten minskar arbetet på grund av efterkontroll i beskattningen.

Miljökonsekvenser

Målet med skatten är inte att påverka de miljöolägenheter som uppkommer av gruvorna. De föreslagna skattehöjningarna kan dock ha indirekta konsekvenser för miljön i Finland, om brytningsvolymerna i gruvorna minskar i och med skattehöjningen. I så fall kan höjningarna indirekt minska klimatutsläppen och andra utsläpp eller olägenheter för naturens mångfald i Finland. De eventuella miljökonsekvenserna på global nivå beror dock på om den minskade gruvproduktionen i Finland ersätts med gruvproduktion i andra delar av världen och om detta genererar fler eller mindre miljöolägenheter än vad som hade uppkommit i Finland.

Tröskeln för att skatten gör gruvorna olönsamma är lägst för de gruvor som sedan tidigare är minst lönsamma. Det är möjligt att dessa gruvor med större sannolikhet kan utnyttja fattiga fyndigheter, där brytningsvolymerna för malm och sidosten och andra utsläpp är stora i förhållande till volymen på utvinningen av gruvmineral. Eftersom de föreslagna skattehöjningarna dock inte bedöms öka skattens inverkan på gruvornas investerings- och produktionsbeslut i någon avsevärd grad, förmodas även deras miljökonsekvenser vara relativt små.

Konsekvenser för medborgarna

Intäkten av skattehöjningen styrs i sin helhet till staten. I praktiken genomförs detta genom att ändra förhållandet för utdelningen av gruvmineralskatten mellan staten och kommunerna. Fördelningen av skatteintäkten mellan kommunerna bibehålls ungefär på nuvarande nivå, det vill säga att största delen av kommunernas skatteintäkt hänförs till de fyra kommuner som har stora metallmalmgruvor. På motsvarande sätt drar till exempel invånare som bor i en annan kommuns område, men nära gruvområdet eller invånare som bor annanstans i gruvans influensområde inte heller framöver nytta av intäkten av gruvmineralskatt.

En stor gruva kan i en enskild kommun vara en avsevärd arbetsgivare och en källa till kommunens skatteintäkter, såväl via gruvmineralskatten som via samfunds- och kommunalskatten. Om gruvdriften minskar eller om sådan inte uppkommer som en följd av den föreslagna skattehöjningen, kan detta ha en stor betydelse för en enskild kommuns ekonomi och invånare. Å andra sidan kan den regionala konsekvensen delvis vara tillfällig, om den arbetskraft som frigörs sysselsätts i andra uppgifter inom regionen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Tidigare utredningar

I samband med beredningen av gruvmineralskatten åren 2020–2022 bedömdes, utöver skattemodellen av royaltytyp av den nuvarande karaktären, lämpligheten för skattemodeller som baserar sig på nettoinkomsten och en modell som kombinerar skatt på ren vinst och skatt av royaltytyp som gruvskatt. Andra genomförandealternativ har behandlats mer ingående i slutrapporten av TEAS-projektet och i bedömningspromemorian av den arbetsgrupp som bedömt genomförandet av gruvskatten ([Finansministeriets publikationer – 2022:44](#)).

De skattemodeller som baserar sig på nettoinkomsten

De skattemodeller som baserar sig på nettoinkomsten och som behandlats i TEAS-projektet utgörs av skatt på vinst och skatt på ren vinst.

Med skatt på vinst avses skatt som baserar sig på den traditionella företagsskattemodellen, vars belopp baserar sig på beskattningen av gruvens näringsverksamhet. I TEAS-projektet granskades i synnerhet skatt som genomförs enligt gruva. I denna modell är varje gruva en egen beräkningsenhet och beskattningen hänför sig till resultatet av dess upstream-funktioner. I så fall genomförs skatten åtskild från den övriga företagsbeskattningen, dock på så sätt att de gällande bestämmelserna om näringsbeskattningen kan tillämpas till exempel då den beskattningsbara inkomsten räknas.

I TEAS-projektet tangerades även ett alternativ där skatten på vinst genomförs genom att hänföra samfundsskatt med höjd skattesats på ett bolag som bedriver gruvdrift. Detta ansågs dock inte vara någon motiverad lösning i TEAS-projektet. Även arbetsgruppen bedömde att höjd samfundsskatt inte svarar mot målet om att samla in en ersättning till samhället för användning av icke-förnybara naturresurser, eftersom den inte hänför sig endast till gruvdriften, utan även till vidareförädling som bedrivs av gruvbolagen.

Med skatt på ren vinst avses en skatt vars mål är att rikta beskattningen på det ekonomivetenskapliga begreppet vinst, som avser den rena vinsten. Med ren vinst är det möjligt att man avser skillnaden mellan projektets marginalintäkt och marginalkostnader eller även det positiva nettonuvärdet för projektets intäkter och alla kostnader under projektets hela livscykel. Den avviker från skatt på vinst i synnerhet i fråga om två särdrag, som är att man beaktar den alternativa kostnaden för hela finansieringen samt symmetrisk behandling av förluster och vinster. Särdragen för skatt på ren vinst och de olika versionerna av modellerna med skatt på ren vinst har beskrivits i omfattande grad i TEAS-projektets slutrapport.

I arbetsgruppens bedömningspromemoria behandlas även gruvskatt som baserar sig på nettoinkomst av koncentrat. Skatt som baserar sig på nettoinkomsten av koncentrat handlar om en skatt av motsvarande typ som ovan beskrivna skatt på vinst eller skatt på ren vinst. I denna modell fastställs skattebasen dock vid en annan punkt på så sätt att gruvdriftens intäkter och kostnader fastställs till en tidpunkt efter anrikningen.

Den grundläggande idén bakom de skattemodeller som hänför sig till nettoinkomsten är att de hänför sig till vinsten av gruvdriften. I så fall påverkas skattskyldigheten för den som bedriver gruvdrift av konjunktursituationen och gruvans livscykel, och därtill även av

kostnadseffektiviteten hos den som bedriver gruvdrift. När skattebasen utgörs av vinsten från gruvdriften, påförs gruvskatt inte, om gruvdriften till slut inte blir lönsam. I fråga om skatt på ren vinst ska man även ta hänsyn till att den beaktar även kostnaden för det egna kapitalet. I så fall kan gruvdriften vara lönsam för den som bedriver den utan att driften bildar någon nettovinst som genererar en skattskyldighet. Således kan gruvskatt som hänför sig till nettoinkomsten inte nödvändigtvis på bästa möjliga sätt svara mot det mål som ställts för gruvmineralskatten, enligt vilket en skälig ersättning styrs till samhället för användning av icke-förnybara naturresurser.

De gruvskattemodeller som hänför sig till nettoinkomsten skulle i princip bilda en mer komplicerad och administrativt tung modell än till exempel en gruvmineralskatt av royaltytyp av den nuvarande formen. Dessutom har de skattemodeller som hänför sig till nettoinkomsten bedömts vara ojämnare i fråga om skatteinflödet och svårare att prognostisera än skatt av royaltytyp.

Det finns flera olika alternativ av olika nivåer för att genomföra gruvskatt som en skatt som hänför sig till nettoinkomsten och inom de gruvskattemodeller som baserar sig på nettoinkomst ska flera frågor som påverkar skattemodellens struktur lösas. Detaljerad reglering krävs åtminstone om skattens tillämpningsområde, skatteplikten för inkomster, avdragsgillheten för utgifter, periodiseringen av inkomster och utgifter, olika företags- och strukturarrangemang, förlustutjämning, fastställande av skattenivån samt förebyggande av kringgående av skatt. Det handlar om en väldigt omfattande regleringshelhet som är separat från det allmänna inkomstskattesystemet i Finland.

Komplexiteten i de skattemodeller som hänför sig till nettoinkomst accentueras i synnerhet i de modeller med skatt på ren vinst där man ännu behöver extra reglering för att definiera ren vinst. Fastställande av ren vinst skulle kräva symmetrisk behandling av förluster och vinster på någon nivå och beaktande av kostnaderna för eget kapital. Hänförande av beskattningen till det ekonomivetenskapliga begreppet vinst skulle avsevärt avvika från Finlands nuvarande företagsskattemodell och således vara ett helt nytt sätt att fastställa skattebasen i det finländska inkomstskattesystemet.

Dessutom skulle skatt av royaltytyp i den skattemodell som hänför sig till inkomsten i mer omfattande grad beakta skatteplaneringsmöjligheterna, eftersom de är mer exponerade för läckage av skatteintäkter som en följd av aggressiv skatteplanering. De synpunkter som hänför sig till de skattemodeller som baserar sig på nettoinkomsten och skatteplaneringsmöjligheterna har beskrivits i omfattande grad i TEAS-projektets slutrapport.

En modell som kombinerar skatt på ren vinst och skatt av royaltytyp

Arbetsgruppen ansåg att den gruvmineralskatt av royaltytyp som sedermera valdes som skattemodell för gruvmineralskatt bäst svarar mot det fastställda målet för skatten om att samla in en ersättning för användning av icke-förnybara naturresurser till samhället, eftersom en skatt av royaltytyp ska betalas oberoende av gruvdriftens lönsamhet. Dessutom är det möjligt att anse att en fördel med gruvmineralskatt av royaltytyp är att den är enkel och administrativt sett inte tung. Royaltyerna påverkar dock gruvföretagens produktionsbeslut mer än de skattemodeller som hänför sig till nettoinkomsten.

Det är möjligt att anse att fördelen med de skattemodeller som hänför sig till nettoinkomsten är att de i mindre grad snedvrider företagets beslutsfattande än modellerna med gruvskatt av royaltytyp. Å andra sidan kan de skattemodeller som baserar sig på nettoinkomsten inte anses

möta målet om att samla in en skälig ersättning för icke-förnybara naturresurser för samhället på bästa sätt, eftersom de utnyttjas även i förlustbringande gruvdrift.

Utifrån slutsatserna av såväl TEAS-projektet som arbetsgruppen är det möjligt att med kombinationsmodeller, såsom en kombination av skatt på ren vinst och gruvmineralskatt av royaltytyp, sträva efter att kombinera de goda sidorna med de olika skattemodellerna. En modell som kombinerar skatt på ren vinst och skatt av royaltytyp möjliggör att en ersättning samlas in till samhället för användningen av icke-förnybara naturresurser på så sätt att skatteintäkter uppkommer redan i det initiala skedet av driften, på samma gång som alternativet beaktar skattebetalningsförmågan för den som bedriver gruvdrift i beloppet av ersättningen. Genom att beakta den gruvspecifika driften och produktiviteten i skattemodellen uppnås å andra sidan inte nödvändigtvis målet med skatten och således är det inte nödvändigtvis motiverat att beakta skattebetalningsförmågan i skattemodellen. Dessutom skulle en kombinationsmodell öka den administrativa bördan såväl för företagen som för Skatteförvaltningen jämfört med nuläget.

På en viss nivå av gruvmineralskatt kan en gruvmineralskatt av royaltytyp stiga till så höga höjder att mindre gruvdrift uppkommer, varvid nyttan av gruvmineralerna för samhället är mindre än den skatteintäkt som flyter inte av den. I TEAS-projektet bedömdes konsekvenserna av de nu föreslagna värdebaserade royaltyerna för gruvdriftens lönsamhet. Så som beskrivits i konsekvensbedömningen i avsnitt 4.2 ovan, är det dock väldigt svårt att utifrån resultaten av TEAS-projektet bedöma på vilken nivå med värdebaserade royaltyer eventuella negativa konsekvenser realiserar i gruvornas investerings- och produktionsbeslut. Således kan det vara motiverat att utreda en reform av skattemodellen för gruvmineralskatt, om man framöver överväger att ytterligare höja nivån på gruvmineralskatten.

Miljöbaserad gruvmineralskatt

Gruvmineralskatten kan även utnyttjas för miljöstyrningen. Detta förutsätter dock att skatten riktas väldigt noggrant på de negativa miljökonsekvenserna av gruvdriften, så att det med hjälp av gruvmineralskatten är möjligt att uppnå de eftersträlvade miljöfördelarna. I finländska förhållanden har det bedömts att andra miljöskyddsinstrument, såsom miljöskyddsregleringen och miljöskadeavgiften, lämpar sig bättre än gruvmineralskatt för detta syfte.

Alternativa sätt att dela skatteintäkten mellan staten och kommunerna

Om förhållandet för att dela skatteintäkten mellan staten och kommunerna bibehålls i nuvarande form, stiger intäkterna av gruvmineralskatt för de fyra största gruvkommunerna till väldigt höga nivåer. Efter skattehöjningen skulle inkomsterna av gruvmineralskatten för dessa kommuner för år 2026 vara omkring 75–100 procent jämfört med inkomsterna av kommunalskatten år 2024 för varje kommun. Detta innebär att dessa gruvkommuner, i och med höjningen av gruvmineralskatten, kan ha möjlighet att avsevärt sänka sina kommunalskattesatser eller till och med sänka dem till noll. Förutom att så stora skillnader i kommunalskattesatserna kan anses vara problematiska med tanke på jämlikheten mellan medborgarna, kan de uppmuntra till att flytta till kommuner med lägre beskattning och således ha en regional konsekvens till exempel för byggandet och servicen.

En uppgång i inkomsterna av gruvmineralskatten för de största gruvkommunerna till en så hög nivå i förhållande till kommunernas ekonomi kan försvaga skattehöjningens effekt som stärker den offentliga ekonomin, eftersom de extra inkomsterna kan leda till att kommunalskattesatserna sänks eller till att utgifterna ökar. Det är dock svårt att göra någon numerisk uppskattning av denna verkan i förväg, eftersom besluten om kommunalskattesatser

och utgiftsnivån omfattas av kommunens självstyre. Dessutom lämpar sig gruvmineralskatten dåligt som inkomstkälla för kommunerna på grund av dess stora årliga intäktsfluktuation. Därför stärker höjningen av gruvmineralskatten den offentliga ekonomin effektivare då en större andel av skatteintäkten än den nuvarande hänförs till staten.

Fördelningen av skatteintäkten mellan kommunerna utifrån gruvområdets läge beskriver inte nödvändigtvis gruvmineralernas läge eller fördelningen av olägenheterna, kostnaderna och nyttorna av gruvorna mellan kommunerna. Den nuvarande fördelningsgrunden för kommunandelen för gruvmineralskatten, vilken baserar sig på i vilken kommun en gruva finns, är således inte problemfri. Å andra sidan torde problemet inte kunna åtgärdas genom att ändra sättet att räkna utdelningsgrunden, utan då överförs gränsdragningsproblemet endast till en annan punkt. Dessutom förutsätter kravet på noggrann avgränsning i fråga om skattelagstiftning att skattetagaren definieras på ett uttömmande sätt. Det kan vara väldigt svårt att på ett tillräckligt entydigt sätt definiera skattetagaren till exempel utifrån gruvans influensområde.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Beskattningen av gruvor i andra länder

Olika länder har valt olika grundläggande lösningar för att ordna gruvdrift. Gruvmineraler kan ägas av staten eller en markägare, varvid den som hittar gruvmineral får koncessionsrätt till dessa. På samma sätt som de grundläggande lösningarna för att ordna gruvdriften varierar även de skatter och avgifter som hänför sig till gruvdrift enligt land.

I en internationell jämförelse har vissa länders gruv- och mineralskattemodeller tagit väldigt olika former, varför det inte är ändamålsenligt att göra en direkt jämförelse av de skattenivåer som tillämpas i de olika länderna. Beskattningen av gruvdrift har inte harmoniserats i Europeiska unionen och därtill finns det avsevärda avvikelser i rätts- och skattesystemen i synnerhet i länderna på olika kontinenter. Även mängden mineraltillgångar och deras art samt statens möjligheter att främja gruvdrift inom deras territorium varierar avsevärt mellan länderna. Gruv- och mineralskatter används dock såväl i länder där gruvdriften är omfattande som i länder där den är mindre.

Royaltyer är betalningar som hänför sig till brytning och gruvproduktionen och som är i användning i sådana länder där gruvdriften är avsevärd. Royaltylösningarna varierar dock stort mellan länderna.

På samma sätt som i Finland omfattas gruvdrift av det normala företagsskattesystemet i många länder. I vissa stater tillämpas utöver normal företagsbeskattning även en separat gruvskatt som hänför sig till nettoinkomsten på gruvdrift. De separata skatterna på nettoinkomsten vilka hänför sig till gruvdrift kan vara statliga eller regionala skatter, såsom skatter som gäller gruvdrift som bedrivs inom territoriet för en viss delstat.

Även de gruvskattemodeller som hänför sig till nettoinkomsten varierar mellan olika länder. Skatterna baserar sig i typfallet på den traditionella företagsskattemodellen. Skatter på ren vinst har inte införts i någon omfattande grad på det internationella planet. Skatt på ren vinst har tillämpats parallellt med en skatt av samma typ som värdebaserad royalty eller annan minimiskatt i de internationella exemplen. Även i många gruvskatter som baserar sig på mer traditionella modeller med skatt på vinst tillämpas någon form av minimiskatt parallellt. Det gemensamma för de olika ländernas skattemodeller är att omfattningen av den krävda regleringen och regleringsprecisionen är väldigt omfattande.

Australien

I Australien tillämpas utöver den normala företagsbeskattningen även royaltyer på delstatsnivå på gruvdrift. Royaltyer används i alla delstater där det finns betydande gruvdrift. Grunderna för att fastställa royaltyer och nivåerna på dessa varierar enligt delstat. Beroende på delstaten kan royaltyn fastställas enligt värde eller volym.

Förutom de delstatsspecifika royaltyerna tillämpades i Australien under åren 2012–2014 en mineralskatt på federal nivå som baserade sig på nettovinst (*Mineral Resource Rent Tax*), nedan *MRRT*.

Ett gruvbolag var skyldigt att betala skatt på nettovinst, vilken tillämpades på bolagets separat fastställda resultat från brytningen av naturresurser. Skatten tillämpades på stenkol och järnmalm samt på sådana nyttigheter som bryts eller produceras i anslutning till dessa. Skatten gällde endast för de egentliga brytningsfunktionerna. De avdragsgilla utgifterna för gruvdriften omfattade en stor del av kostnaderna för gruvdriften. Nya investeringar kunde i sin helhet dras av som en årskostnad. Vissa kostnader, såsom royaltyer, anskaffningsutgifter för gruvrättigheter och gruvprojekt samt finansieringskostnader, var enligt bestämmelserna inte avdragsgilla. Mineralskatten togs ut på den rena vinsten av gruvdriften via de så kallade MRRT-avdragen.

Ett gruvbolag var skyldigt att betala skatt om den rena vinst som hade fastställts separat för ett gruvprojekt för ett visst år uppgick till över 75 miljoner australiska dollar. De skattskyldiga vars rena vinster uppgick till 75–125 miljoner fick en partiell och gradvis minskande skattelättnad. Den allmänna skattesatsen var 30 procent. Lagen möjliggjorde emellertid en 25 procents minskning av brytningsersättningen, vilket innebar att mineralskattens effektiva skattesats var 22,5 procent. Mineralskatten slopades år 2014.

Kanada

I Kanada finns det inte någon separat gruvskatt på federal nivå. I praktiken debiteras en separat gruvskatt på provinsnivå i alla provinser där det finns avsevärd gruvdrift. Dessa skatter baserar sig i regel på beskattning av nettoinkomsten. Gruvskatterna i de kanadensiska provinserna är i typfallet skatt på vinst. Särskilt gruvskatten i Brittiska Columbia är dock förenad med vissa drag som är typiska för skatt på nettovinst.

I skattemodellerna i de kanadensiska provinserna uppbärs gruvskatt i typfallet dock endast på vinst av brytningen. Ett undantag till detta är exempelvis den gruvskatt som tas ut i Brittiska Columbia och för vilken skattebasen omfattar gruvbolagets hela inkomst. Även i de modeller där skattebasen omfattar endast den vinst som brytningen har gett upphov till har skatten i praktiken verkställts på så sätt att inkomsterna fastställs utifrån försäljningsintäkterna för den säljbara produkt som har uppkommit efter vidareförädlingsprocessen, och mervärdet efter brytningsfasen beaktas genom ett schematiskt avdrag för vidareförädling. I flera av de gruvskattesystem som används i de kanadensiska provinserna har möjligheterna att dra av royaltyer, utgifter för anskaffning av gruvegendom samt finansieringskostnader begränsats.

När det gäller gruvskatterna i de kanadensiska provinserna varierar skatternas struktur mellan skatt i en eller två nivåer och en glidande skattesats. Gruvskatten i exempelvis Brittiska Columbia är 13 procent, men skatten kompletteras av en minimiskatt på 2 procent på gruvdriftens löpande intäkter. Minimiskatten får dras av från skatten på nettovinsten. Även i Québec har skatten två nivåer och den består av en minimigruvskatt på 1 eller 4 procent samt en skatt på nettoinkomsten, vars skattesats varierar mellan 16 och 28 procent. Som ett exempel

på en skatt med en nivå kan man nämna gruvskatten i Ontario, vilken är 10 procent av den vinst som överstiger 500 000 kanadensiska dollar.

Polen

Den särskilda mineralskattelagen (*podatek od wybycia niektórych kopalin*) har tillämpats i Polen från och med år 2012. Skatten tillämpas på produktion i industriell skala av koppar, silver, naturgas och råolja. I Polen debiteras utöver mineralskatt även till exempel avgifter för malmletning och -utvinning.

Skatten på koppar och silver fastställs utifrån metallkoncentrationen i den brutna malmen. Skattesatserna räknas månatligen utifrån de prisuppgifter som meddelats på metallbörserna London Metal Exchange och London Bullion Market per ton koppar och kilogram guld. Dessutom tillämpas en minimiskattnivå som för bägge metaller är 0,5 procent av det genomsnittliga metallpriset. Mineralskatt betalas oberoende av om gruvdriften genererar vinst.

Sverige

I Sverige finns det inte någon separat gruvskatt, men från och med år 2005 har en mineralavgift av samma typ som värdebaserad royalty tagits ut för brutna mineraler. Av denna ersättning styrs tre fjärdedelar till markägarna inom gruvans koncessionsområde och en fjärdedel till staten. Koncessionshavaren för en gruva är betalningsskyldig. Sverige har löst frågan om vem som har äganderätten till gruvmineral genom att tolka att staten äger mineralerna i marken. Följaktligen är den konstitutionella naturen på mineralersättningen en avgift och inte en skatt.

Mineralersättningen betalas för mineraler som brutits och som tagits i gruvområdet, vilka omfattas av gruvans koncessionsrätt. Enligt regleringen på förordningsnivå fastställs volymen på den uppfordrade malmen och dess mineralkoncentration utifrån vad som kan utvinnas efter anrikningen. Ersättningsbeloppet är 0,2 procent av det uppskattade mineralvärdet, som fastställs utifrån det årliga snittpriset på gruvmineraler. I regel fastställs metallernas värde utifrån prisuppgifterna från London Metals Exchange och London Bullion Market, men vid fastställandet av värdet på järn används det pelletspris som gruvföretaget har publicerat. I fråga om andra mineral fastställs ersättningen till en skälig nivå från fall till fall.

I Sverige betalas dessutom naturgrusskatt till staten på kommersiell brytning av naturgrus. År 2025 var beloppet av skatten 23 kronor per brutet ton.

6 Remissvar

6.1 Remissvar

Sammanlagt 49 utlåtanden gavs om det utkast till proposition som var på remiss. I flera fall har näringslivet med samma utlåtande yttrat sig om utkasten till propositioner om såväl höjningen av gruvmineralskatten som slopandet av elskattestödet för gruvorna. Ett utlåtande gavs av finansministeriets kommun- och regionavdelning, Geologiska forskningscentralen, Naturresursinstitutet, Sametinget, Skatteförvaltningen, Finlands näringsliv EK, Näringslivets forskningsinstitut ETLA, Finnwatch, Kainuun liitto, Gruvindustri, Förbundet för Mellersta Österbotten, Keskuskauppakamari, Lapin kauppakamari, Lapin liitto, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK, Oulun kauppakamari, Paliskuntain yhdistys, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Finlands kommunförbund, Finlands naturskyddsförbund, Teknologiateollisuus, Industrifacket, Skattebetalarnas Centralförbund, Ilomants, Kaustby,

Kemi, Keminmaa, Kittilä, Villmanstrand, Outokumpu, Siilinjärvi, Sodankylä, Sotkamo, Tervola, Agnico Eagle Finland Oy, Boliden Kevitsa Mining Ab, Boliden Harjavalta Oy, Endomines Finland Abp, FinnCobalt Oy, Finnish Minerals Group Oy, GeoConsulting Oy, Keliber Oy, Nordkalk Ab, Outokumpu Oyj, Strategic Explorations Oy, Suomen Malmitutkimus Oy, Terrafame Ab, Tetra Ekberg Oy och Yara Suomi Oy. Därtill gav tre enskilda personer ett utlåtande. Ålands landskapsregering, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet och Säkerhets- och kemikalieverket TUKES meddelade att de inte avger något utlåtande i ärendet.

Näringslivet förhöll sig i huvudsak kritiskt till de föreslagna skattehöjningarna och betonade att förslagen om att höja gruvmineralskatten och slopa elskattestödet för gruvorna förkortar gruvornas livscykel, försämrar gruvindustrins konkurrensförmåga och äventyrar investeringarna. I näringslivets utlåtanden föreslogs att skattehöjningarna slopas eller görs avsevärt rimligare och därtill efterlystes en mer omfattande konsekvensbedömning av konsekvenserna av höjningarna av gruvmineralskatten och slopandet av elskattestödet till exempel för skatteutfallet på lång sikt, den gröna övergången, försörjningsberedskapen och sysselsättningen. Flera remissinstanser föreslog att gruvmineralskatten i stället för den nuvarande royaltymodellen bör basera sig på beskattning av nettovinsten.

Miljöaktörerna och en del av de regionala aktörerna ansåg att de föreslagna skattehöjningarna gick i rätt riktning. En del av remissinstanserna ansåg att det bör finnas även ett miljöstyrningsmål för gruvmineralskatten. Enligt vissa remissinstanser vore det motiverat att höja gruvmineralskatten ännu mer än vad som föreslagits, med beaktande av att gruvmineralerna är icke-förnybara naturresurser.

Remissvaren om fördelningen av intäkten av gruvmineralskatten var motstridig. En del av remissinstanserna ansåg att förhållandet för delningen av intäkten av gruvmineralskatten mellan staten och kommunerna bör revideras och att en större andel av intäkten än för närvarande bör styras till staten. I synnerhet de kommuner där det finns gruvor understödde att utdelningsandelen bibehålls i nuvarande form och lade fram att gruvorna ökar gruvkommunernas kostnader, eftersom de investerar i infrastruktur och ordnar service med egna medel. Å andra sidan ansåg man i flera utlåtanden att kommunandelen av intäkten av gruvmineralskatten inte ska styras till de kommuner där det finns gruvor, utan i mer omfattande grad till kommunerna i gruvans influensområde, eftersom konsekvenserna av en gruva ofta inte begränsar sig till den kommun där den finns. Enligt vissa remissinstanser är det befogat att styra intäkten av gruvmineralskatt i sin helhet till kommunerna.

I synnerhet gruvkommunerna har i sina utlåtanden fört fram att gruvmineralskatten inte ska inkluderas i utjämningen av statsandelar utifrån skatteinkomsterna. Finansministeriets kommun- och regionavdelning konstaterade i sitt utlåtande att inkluderingen av gruvmineralskatten i utjämningssystemet utreds i det pågående arbetet med att reformera kommunernas statsandelssystem. Inkluderingen av gruvmineralskatt i utjämningssystemet minskar de största gruvkommunernas inkomster i relativt liten grad jämfört med deras inkomster från gruvmineralskatten. Enligt kommun- och regionavdelningens syn kan problemet således inte åtgärdas genom ändringar i statsandelssystemet, utan för det krävs en ändring i utdelningen av intäkten av gruvmineralskatten mellan staten och kommunerna.

Jämfört med det utkast till proposition som varit på remiss har förhållandet för utdelningen av intäkten av gruvmineralskatten mellan staten och kommunen ändrats i propositionen.

I remissvaren ansågs avgränsningen av sidoströmmar från skatten i huvudsak vara värt att understödja, eftersom det tydliggör beskattningen av industrimineral och minskar

gruvföretagens administrativa börda. Å andra sidan ansåg en del av remissinstanserna att konsekvenserna av avgränsningen av sidoströmmar från skatten bör bedömas mer ingående.

I tre utlåtanden påpekades att det är motiverat att foga även järn till bilagan till lagen, eftersom man planerar att inleda järnproduktion i Hannukainens gruva i Kolari under detta årionde.

Utifrån remissvaren har även järn fogats till bilagan till lagen, där de metalliska gruvmineral som beskattas utifrån värdet räknas upp. Dessutom har motiveringarna till propositionen kompletterats till vissa delar.

6.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen har gett ett utlåtande om utkastet till proposition, där motiveringen efter remissen till vissa delar hade kompletterats utifrån remissvaren.

Rådet ansåg att utkastet till proposition väl uppfyller kraven i anvisningarna om konsekvensbedömning vid lagberedning. Enligt utlåtandet är utkastet till proposition i det stora hela väl berett. Beskrivningen av nuläget ger snabbt en god allmän uppfattning om frågan. Propositionens målsättning och de viktigaste förslagen beskrivs på ett begripligt sätt, och konsekvenserna har bedömts på ett heltäckande sätt ur många synvinklar. I utkastet till proposition behandlas olika alternativ för verkställandet av beskattningen och motiveras det valda alternativet. Enligt rådet skulle det dock ha varit bra att bland alternativen också bedöma möjligheten att en större del av skatteintäkterna skulle ha hänförts till staten. Rådet ansåg att andra länders system har behandlats i tillräcklig omfattning i utkastet till proposition och att det har motiverats varför det inte är meningsfullt att direkt kopiera andra system.

Rådet fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid att de sammantagna konsekvenserna av ändringarna i lagen om gruvmineralskatt och ändringen av skatteklassen för elström inom gruvdriften inte har behandlats i någon av propositionerna om dessa ändringar. Det skulle vara naturligt att bedöma de sammantagna konsekvenserna, eftersom dessa två propositioner gäller samma bransch. Enligt rådet är en bedömning av de sammantagna konsekvenserna förståeligt nog förenad med osäkerhetsfaktorer, men det skulle beskriva ändringarnas betydelse för en och samma bransch om dessa konsekvenser lyftes fram.

Rådet ansåg att propositionsutkastet ger en god uppfattning om skatteintäkterna och om hur de fördelas i synnerhet på kommunnivå. Det skulle ändå vara bra att till propositionen foga en kort beskrivning av hur man kommit fram till beräkningen av skatteintäkterna. Rådet ansåg att det är positivt att konsekvenserna för beteendet behandlas. På basis av utkastet till proposition förblir det dock oklart om konsekvenserna för beteendet har beaktats i beräkningarna av skatteintäkterna, i synnerhet som beskattningen enligt förslaget skulle trefaldigas. Det är också möjligt att uppgifterna om ändringarna i gruvskatten har inverkat negativt redan på nuvarande produktions- och investeringsbeslut. Rådet betraktade som positivt att man i utkastet till proposition beskriver hänförandet av företagsskatten, gruvdriftens lönsamhet efter skatteändringen samt företagets små möjligheter att överföra skatterna på slutproduktens pris. Enligt rådet skulle det vara bra att i propositionen beskriva eventuella regionala konsekvenser till exempel för sysselsättningen, om gruvor måste stängas på grund av att verksamheten blir förlustbringande i och med skattehöjningen.

I jämförelse med det utkast till proposition som sändes till rådet för bedömning av lagstiftningen har förhållandet för delning av intäkterna av gruvmineralskatten mellan staten och kommunen ändrats i propositionen. De alternativa handlingsvägarna har kompletterats i fråga om

alternativet att intäkterna av gruvmineralskatten skulle ha fördelats mellan staten och kommunerna på oförändrat sätt efter skattehöjningen.

Utifrån utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen har propositionen kompletterats i fråga om de sammantagna konsekvenserna av höjningen av gruvmineralskatten och slopandet av elskattestödet för gruvor. Konsekvensbedömningen har preciserats med en beskrivning av grunderna för beräkningen av skatteintäkterna. Dessutom har det förtydligats att den presenterade uppskattningen av skatteintäkterna är en statisk uppskattning. Konsekvensbedömningen har också kompletterats i fråga om de regionala konsekvenserna.

7 Specialmotivering

2 §. Skattskyldighet. Till paragrafen fogas ett nytt 3 *mom.*, som innehåller bestämmelser om skattskyldigheten i situationer där det inte längre finns någon skattskyldig enligt 1 eller 2 *mom.*, det vill säga en innehavare av gruvtillstånd. I praktiken uppkommer skyldigheten att betala skatt i dessa situationer för gruvmineral som brutits under gruvans existens först efter den tidpunkt då ett utmål enligt den gamla gruvlagen eller ett gruvtillstånd enligt den nuvarande gruvlagen upphört att gälla. I fråga om metallmalmer utgörs den skattskyldige i så fall av den som levererar gruvmineral för anrikning och i fråga om industrimineral av den som producerar gruvmineral.

I fråga om metallmalmer kan bestämmelsen i praktiken bli tillämplig i situationer där anrikningsprocessen för en metallisk gruvmineral första gången inleds efter en så lång tid från brytningen av malmen, att det inte längre finns någon innehavare av gruvtillstånd. Bestämmelsen kan även bli tillämplig om man vid ny anrikning från anrikningssanden tar tillvara sådan metall på vilken man med stöd av 2 *mom.*, som enligt förslaget fogas till 3 §, inte tidigare har betalat skatt och det inte längre finns någon i 1 eller 2 *mom.* avsedd skattskyldig.

I fråga om industrimineral kan bestämmelsen bli tillämplig, om man senare börjar producera gruvmineral av industrimineral i anrikningssand som uppkommit vid anrikning av metallmalm, varvid man på anrikningssanden utifrån 3 a §, som enligt förslaget fogas till lagen, ska betala volymbaserad skatt på industrimineralerna senare än vid tidpunkten för uppfordrandet och en sådan skattskyldig som avses i 1 eller 2 *mom.* inte längre finns. Dessutom kan bestämmelsen bli tillämplig om utvinningen av stenmaterial som innehåller industrimineral och som fastställts som så kallad gränsmalm, det vill säga sidosten, utifrån dess låga gruvmineralkoncentration vid uppfordringstidpunkten senare visar sig vara lönsam till exempel som en följd av ändringar i världsmarknadspriserna och detta stenmaterial som fastställs som icke-skattepliktig sidosten vid uppfordringstidpunkten omklassificeras som malm eller nyttosten och man börjar producera industrimineral av den, och ingen sådan skattskyldig som avses i 1 eller 2 *mom.* längre finns.

3 §. Skyldighet att betala skatt. Det föreslås att paragrafens 1 *mom.* 2 *punkt* ändras så att skyldigheten att betala skatt i fråga om industrimineral framöver, i stället för brytningstidpunkten, i regel uppkommer utifrån den tidpunkt då det brutna gruvmineralet uppfordras. Med uppfordrande avses att brutet gruvmineral uppfordras till marknivån såväl från en underjordisk gruva som från ett dagbrott. Detta är ändamålsenligt, eftersom den brytningsvolym som ligger till grund för skatten kan fastställas först då den vägs i samband med uppfordrandet.

Till paragrafens fogas ett nytt 2 *mom.*, som innehåller bestämmelser om undantaget till den tidpunkt då skyldigheten att betala skatt på gruvornas så kallade sidoströmmar uppkommer. Med avvikelse från nuläget uppkommer inte längre någon skyldighet att betala skatt vid tidpunkten enligt den huvudregel som framgår av 3 § 1 *mom.* för gruvmineral som bryts i en gruva där ifrågasvarande gruvmineral inte tas tillvara eller utvinns och inte heller sänds

annanstans för att ifrågavarande gruvmineral ska tas tillvara eller utvinnas. Skyldigheten att betala skatt på sådana gruvmineral uppkommer framöver endast i det fallet att man senare börjar ta tillvara eller producera sådana från anrikningssand. Skyldigheten att betala skatt i dessa situationer regleras i nya 3 a §.

I praktiken gäller bestämmelsen sådan metall som ingår i malm för vilken anrikningsprocessen inleds och vars koncentration är så låg att det inte överhuvudtaget lönar sig att ta tillvara denna metall i gruvan. Till exempel om malm för vilken anrikningsprocessen inleds innehåller såväl nickelmetall som koboltmetall, men endast nickelmetall tas tillvara från gruvan, är det på sätt som avviker från nuläget framöver inte behövligt att betala skatt på koboltinnehållet i den malm för vilken anrikningsprocessen inleds vid den tidpunkt då processen första gången inleds.

Dessutom gäller bestämmelsen för de industrimineral som metallmalmen innehåller, om dessa gruvmineral inte överhuvudtaget utvinns i en gruva eller sänds från gruvan för att utvinnas annanstans. I praktiken innehåller så gott som allt stenmaterial som bryts ur den finländska berggrunden de vanligaste gruvmineral som omfattas av gruvlagens tillämpningsområde, såsom kvarts, fältspat och muskovit, varför så gott som all bruten metallmalm även innehåller industrimineral som omfattas av gruvmineralskatten. Metallmalmgruvorna utvinns i regel dock inte dessa industrimineral och i praktiken når de anrikningssanden, det vill säga att de i princip är avfall. Om de industrimineral som blir kvar i anrikningssand inte på något sätt utvinns på grund av deras egenskaper, det vill säga att gruvmineral inte produceras av dessa, är det framöver inte behövligt att betala volymbaserad royalty vid tidpunkten för uppfordrandet av malmen.

3 a §. Skyldighet att betala skatt i vissa situationer. Enligt förslaget fogas en ny 3 a § till lagen. Den innehåller bestämmelser om skyldigheten att betala skatt i vissa situationer där skatt utifrån 3 § inte betalats på gruvmineralet vid den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleddes eller vid tidpunkten för uppfordrandet.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att om ett i bilagan avsett gruvmineral, på vilket det i enlighet med 3 § inte har betalats skatt vid den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleddes, senare tas till vara, uppkommer skyldighet att betala skatt enligt den tidpunkt då en ny anrikningsprocess för anrikningssanden inleds. Till exempel om malm för vilken anrikningsprocessen första gången inleds innehåller nickelmetall och koboltmetall, men koboltmetall överhuvudtaget inte tas tillvara från gruvan vid tidpunkten för den första anrikningen, utan endast nickelmetall, är det inte behövligt att utifrån nya 2 mom. i 3 § betala skatt på koboltmetallen vid den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleds. Om koboltmetall dock tas tillvara från anrikningssanden senare vid ny anrikning, uppkommer skyldigheten att betala skatt på koboltmetallen, på ett sätt som avviker från nuläget, i stället för den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleds, vid den tidpunkt då en ny anrikningsprocess inleds för anrikningssanden.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att om ett annat än i bilagan avsett gruvmineral, på vilket det i enlighet med 3 § inte har betalats skatt vid den tidpunkt då mineralet uppfordrades, senare börjar utvinnas, uppkommer skyldighet att betala skatt enligt den tidpunkt då mineralet börjar utvinnas.

I praktiken kan denna bestämmelse bli tillämplig om man senare börjar utvinna industrimineral i den anrikningssand som uppkommit vid anrikning av metallmalm genom att producera gruvmineral av dessa. Bestämmelsen tillämpas även om utvinningen av industrimineral som ingår i stenmaterial som fastställts som gränsmalm eller annan sidosten i gruvan utifrån dess låga mineralkoncentration i brytningsskedet senare visar sig vara lönsam till exempel som en

följd av ändringar i världsmarknadspriserna och den industrimineral som ingår i stenmaterial som fastställts som icke-skattepliktig sidosten vid tidpunkten för uppfordrandet börjar produceras. Detta innebär en ändring jämfört med nuläget eftersom en senare omklassificering av stenmaterial som definierats som sidosten och användning av den som malm eller nyttosten förutsätter för närvarande att skattedeklarationen för den skatteperiod som inbegriper tidpunkten för brytning av detta stenmaterial korrigeras i efterskott. Användning av sidosten som en biprodukt, till exempel som bergkross som används som material för att bygga vägar eller som halksand, står fortfarande utanför skatten.

I enlighet med dess ordalydelse tillämpas nya 3 a § på sådant gruvmineral på vilket skatt inte tidigare betalats utifrån 3 §. Enligt ikraftträdandebestämmelserna tillämpas lagen om gruvmineralskatt endast på gruvmineral, för vilka skyldigheten att betala skatt uppkommer efter lagens ikraftträdande. Situationer där anrikningssand som uppkommit vid anrikning av malm för vilken anrikningsprocessen första gången inleds före den 1 januari 2024 och en ny anrikningsprocess inleds för att ta tillvara metallisk gruvmineral från den eller för att producera industrimineral från den lämnar således utanför paragrafens tillämpningsområde. Således föreslås i detta samband inte ändringar i omfattningen av det tidsmässiga tillämpningsområdet för gruvmineralskatt.

5 §. Skattebelopp. Paragrafens 1 och 2 mom. ändras i fråga om den värdebaserade royaltyn och den volymbaserade royaltyn. Efter ändringen är skattenivån på den värdebaserade royaltyn 2,5 procent av beskattningsvärdet av den metall som gruvmineralet innehåller. Skattenivån på den volymbaserade royaltyn är 0,60 euro per ton uppfordrad malm eller nyttosten.

Dessutom fogas till paragrafen ett nytt 3 mom., som preciserar sättet att räkna skatten. På ett sätt som motsvarar nuläget räknas skattebeloppet utifrån metallkoncentrationen i malm för vilken anrikningsprocessen inleds för sådana metallmalmer för vilka skyldigheten att betala skatt uppkommer utifrån 3 § 1 mom. Eftersom sådana metaller som inte överhuvudtaget tas tillvara i gruvan vid tidpunkten för den första anrikningen enligt nya 2 mom. i 3 § framöver står utanför skatten, räknas skattebeloppet dock utifrån metallkoncentrationen i den malm för vilken anrikningsprocessen inleds endast för sådana metaller som tas tillvara vid den första anrikningen. Metall för vilken skatt inte betalats utifrån 3 § 2 mom. vid den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleddes och för vilken man således senare utifrån 3 a § 1 mom. ska betala gruvmineralskatt i samband med att en ny anrikningsprocess inleds för tillvaratagande av den ifrågavarande metallen, räknas skattebeloppet utifrån koncentrationen i den metall som ingår i anrikningssanden och som tas tillvara vid den nya anrikningsprocessen, men som tidigare inte beskattats. Således är det inte behövligt att betala skatt på nytt för metall som redan beskattats en gång vid tidpunkten för den tidigare anrikningen, även om sådan tas tillvara även senare i samband med en senare anrikning.

Om man till exempel vid den första anrikningsprocessen från malm som innehåller 10 000 ton nickelmetall och 1 000 ton koboltmetall tar tillvara 7 500 ton nickelmetall, ska skatt vid den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleds betalas utifrån nickelkoncentrationen i den malm för vilken anrikningsprocessen inleddes, det vill säga utifrån 10 000 ton nickelmetall. Eftersom koboltmetall överhuvudtaget inte tas tillvara från gruvan, är det med stöd av 3 § 2 mom. inte behövligt att betala skatt på den kobolt som ingår i den malm för vilken anrikningsprocessen inleddes. Om en ny anrikningsprocess senare inleds för den anrikningssand som uppkommit vid anrikningsprocessen och de 2 500 ton nickelmetall och de 1 000 ton som finns i den i syfte att ta tillvara såväl nickelmetall som koboltmetall, ska skatt i så fall med stöd av 3 a § 1 mom. betalas utifrån anrikningssandens koboltkoncentration, det vill säga utifrån 1 000 ton koboltmetall. Eftersom allt nickel innehåll i malmen har beskattats redan vid den

tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleddes, beskattas inte den nickelmetall som blivit kvar i anrikningssanden i samband med att den andra anrikningsprocessen inleds.

Beloppet av skatt på sådana industrimineral för vilken skyldigheten att betala skatt uppkommer utifrån 3 § 1 mom. räknas utifrån den uppfordrade volymen. Beloppet av skatt på sådana industrimineral för vilka skyldigheten att betala skatt uppkommer utifrån 3 a § 2 mom. räknas utifrån den malm- eller nyttostensvolym som används för att producera gruvmineral. Den mängd som behövs för att producera industrimineral i anrikningssand som uppkommit vid anrikning av metallmalmer utgörs av den mängd anrikningssand som används för att utnyttja de industrimineral som den innehåller. I fråga om gränsmalm eller annan sidosten utgörs den volym som behövs för att producera industrimineral av den volym som omklassificeras och används som malm eller nyttosten på grund av de industrimineral som de innehåller.

9 §. Redovisning till skattetagarna. Paragrafens 1 mom. ändras i fråga om statens och kommunernas utdelningsandelar. Framöver är statens utdelningsandel av gruvmineralskatten 80 procent i stället för nuvarande 40 procent och utdelningsandelen för den kommun där en gruva finns 20 procent i stället för nuvarande 60 procent. Enligt *övergångsbestämmelsen* tillämpas de nya utdelningsandelarna dock först på intäkten av gruvmineralskatt som flyter för skatteperioden 2026 eller senare skatteperioder.

Bilaga. Till *bilagan* till lagen, som definierar de metalliska gruvmineral som beskattas enligt värde, fogas enligt förslaget järn (Fe) och rodium (Rh), som hör till metallerna i platinagruppen, eftersom dessa sannolikt kommer att börja brytas och anrikas i Finland under detta årtionde.

Dessutom ordnas de gruvmineral som räknats upp i bilagan i alfabetisk ordning enligt det kemiska tecknet, varvid ordningen för gruvmineral som räknas upp i bilagan är konsekvent såväl på finska som på svenska.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

9 Förhållande till andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den. Propositionen höjer statens och kommunernas inkomster av gruvmineralskatten från och med 2027.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionen ska bedömas med tanke på jämlikhetsbestämmelsen i 6 § i grundlagen, vilken leder till att olika kommuners invånare inte får försättas i olik ställning utan motiverad orsak.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen (731/1999) är alla lika inför lagen. Utöver det traditionella kravet på rättslig jämlikhet uttrycker bestämmelsen också en tanke om faktisk jämlikhet. Den innehåller ett förbud mot godtycklighet och ett krav på liknande bemötande i liknande fall. Den allmänna likställighetsbestämmelsen kompletteras av diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilken ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av de avskiljningsgrunder som räknas upp i bestämmelsen eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Grundlagsutskottet har i sin tolkningspraxis ansett att ett sådant annat skäl vara till exempel boendeplatsen (GrUU 31/2014 rd, s. 3/I).

Bestämmelsen om jämlikhet i grundlagen och det diskrimineringsförbud som kompletterar den hänför sig även till lagstiftaren. Genom lag är det inte möjligt att godtyckligt försätta medborgare eller samhällsgrupper i gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Å andra sidan är det typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet. I grundlagsutskottets praxis har man således på etablerat sätt betonat att det utifrån likabehandlingsprincipen inte är möjligt att dra skarpa gränser för lagstiftarens prövning i strävan efter den reglering som samhällsutvecklingen vid ifrågavarande tidpunkt kräver (till exempel GrUU 40/2014 rd, s. 61/II och GrUU 52/2016 rd, s. 5). Grundlagsutskottet har dessutom konstaterat att utöver det primära fiskala syftet har beskattningen traditionellt också använts som redskap för att genomföra samhällsrelaterade mål. De kan ha att göra med fördelnings-, social-, bostads-, hälsovårds-, tillväxt-, konjunktur-, regional-, närings-, kultur- eller miljöpolitik. Det är således typiskt för skattelagstiftningen att lagstiftaren inom dess ram har möjligheter att välja mellan olika regleringsalternativ friare än vanligt eftersom skattelagarna utgör ett redskap som styr samhället på många olika sätt (GrUU 52/2016 rd, s. 3).

Grundlagsutskottets utlåtande GrUU 67/2014 rd gällde den föreslagna lagstiftningen för att reformera kommunernas social- och hälsovård i RP 324/2014 rd. De föreslagna ändringarna av grunderna för att fastställa betalningsandelarna tillsammans med i synnerhet ändringarna av statsandelslagstiftningen hade sannolikt lett till att det hade varit nödvändigt för enskilda kommuner att höja sina kommunalskattesatser avsevärt och relativt plötsligt. Enligt grundlagsutskottets syn hade detta avsevärt påverkat möjligheterna för enskilda kommuner att klara sina åtaganden och självständigt besluta om sin ekonomi enligt den bestämmelse i grundlagen som gäller finansieringsprincipen och den kommunala beskattningsrätten. Enligt grundlagsutskottet var det centrala i bedömningen att trycket på att höja kommunalskatten inte berodde på val som träffats inom det kommunala beslutsfattandet, utan enbart på de sammantagna effekterna av lagstiftarens åtgärder. Det var också väsentligt att kommunerna skulle ha relativt små möjligheter att påverka nivån på sina utgifter för social- och hälsovård.

Grundlagsutskottet ansåg att med tanke på de kommuner vars kommunalskattesats jämfört med nuläget hade stigit relativt mycket, handlade det också om genomförandet av likställighetsprincipen enligt 6 § 1 mom. i grundlagen. Också i det avseendet var det särskilt betydelsefullt att trycket på att höja kommunalskatten enbart berodde på lagstiftningen. Även om den föreslagna finansieringsmodellen enligt grundlagsutskottet i sig inte kunde anses vara godtycklig, ställde lagstiftningen invånarna i olika kommuner åtminstone i någon mån slumpmässigt i mycket olika ekonomiska ställningar. Grundlagsutskottet hade inte ansett att den nuvarande skillnaden på sex procentenheter mellan olika kommuners skattesats strider mot grundlagen, men en skillnad på möjligen upp till 11 procentenheter mellan invånare i olika kommuner ansågs vara redan ganska stor.

I sitt utlåtande konstaterade grundlagsutskottet att trots kommunernas beskattningsrätt och finansieringsprincipen enligt 121 § i grundlagen, har lagstiftaren en relativt bred prövningsrätt för att föreskriva om förändringar som kan ha en betydande effekt på kommunernas ekonomiska ställning. Inte heller likställighetsprincipen medför några strikta gränser för lagstiftarens prövningsrätt i fråga om den reglering som den aktuella samhällsutvecklingen kräver. Trots detta ansåg grundlagsutskottet dock att trycket på att höja kommunalskatten på grund av lagstiftningen för vissa kommuners vidkommande hade varit så pass betydande att regleringen i ett helhetsperspektiv ansågs strida mot 121 § 2 och 3 mom. och 6 § 1 mom. i grundlagen. Således ansåg grundlagsutskottet att den föreslagna regleringen för kommunernas finansieringsansvar därmed inte som sådan kunde genomföras i vanlig lagstiftningsordning.

Enligt 9 § i lagen om gruvmineralskatt utgörs gruvmineralskattens skattetagare av staten, vars utdelningsandel av gruvmineralskatten för närvarande är 40 procent och de kommuner där gruvorna är placerade, vars utdelningsandel av gruvmineralskatten för närvarande är 60 procent. Om gruvan ligger inom området för fler än en kommun, fördelas andelen i förhållande till kommunernas andel av gruvområdets areal. Den kommun där gruvan ligger samt arealen fastställs enligt den kommun där gruvan ligger i enlighet med ett sådant tillstånd som avses i gruvlagstiftningen och som vunnit laga kraft och enligt arealen för det gruvområde som avses i ett sådant tillstånd med undantag av hjälpområdets areal. Nu föreslås att förhållandet för utdelning mellan staten och kommunerna ändras så att utdelningsandelen för staten framöver är 80 procent och utdelningsandelen för den kommun där gruvan finns är 20 procent.

Intäkten av gruvmineralskatt bildar dock redan för närvarande en relativt stor andel av de totala skatteintäkterna för vissa kommuner. Av intäkten av den gruvmineralskatt som betalades år 2024 flöt omkring 85 procent in från fyra gruvor, som finns i Sotkamo kommun, Sodankylä kommun, Keminmaa kommun och Kittilä kommun. Sammanlagt fick dessa fyra kommuner omkring 15 miljoner euro i gruvskatteinkomster år 2024. Utan förslagen om ändringar i statens och kommunernas utdelningsandelar enligt propositionen, skulle inkomsterna av gruvmineralskatt för de fyra största gruvkommunerna öka till omkring 52 miljoner euro i och med de föreslagna skattehöjningarna. År 2024 var dessa kommuners övriga skatteintäkter sammanlagt drygt 100 miljoner euro, varför de skatteintäkter som de fått skulle öka 1,5-faldigt utan ändring av utdelningsförhållandet. I så fall skulle inkomsterna av gruvmineralskatten för de fyra största gruvkommunerna efter de föreslagna skattehöjningarna motsvara omkring 90 procent av deras inkomster av kommunalskatt år 2024.

För närvarande hör gruvmineralskatten inte till den utjämning av statsandelar som görs utifrån kommunens skatteinkomster, och tillsvidare har inte heller något beslut fattats om att inkludera gruvmineralskatten i utjämningssystemet.

Målet med gruvmineralskatten är att beakta gruvmineralets karaktär som en icke-förnybar naturresurs och styra en skälig ersättning för de gruvmineral som brutits från den finländska berggrunden till samhället. Eftersom den intäkt av gruvmineralskatt som styrs till kommunerna hänförs sig endast till de kommuner där gruvorna finns, leder det nuvarande sättet att fördela skatteintäkten till att kommunernas andel av skatteintäkten i stället för till hela samhället styrs endast till gruvkommunerna. Sådana kommuner i vars område det inte finns något gruvområde får således ingen direkt ekonomisk nytta överhuvudtaget av gruvmineralskatten.

År 2025 varierar kommunalskattesatserna i riket mellan 4,7 som tillämpas i Grankulla och 10,9 som tillämpas i Påmark. Den genomsnittliga kommunalskatteprocenten år 2025 var 8,8 procent. Enligt de kommunspecifika beräkningarna skulle intäkterna av gruvmineralskatt för Sotkamo, Sodankylä, Keminmaa och Kittilä för år 2026 med de nuvarande utdelningsandelarna vara omkring 75–100 procent jämfört med de intäkterna av kommunalskatt år 2024 för respektive kommun. Kommunalskattesatsens nivå omfattas av det kommunala självstyret. Om inga ändringar föreslogs för utdelningsandelarna genom propositionen, skulle vissa gruvkommuner dock i och med skattehöjningarna kalkylmässigt ha möjlighet att sänka sina kommunalskattesatser avsevärt från de nuvarande eller till och med till noll. Med de föreslagna utdelningsandelarna ger kommunens inkomster av gruvmineralskatten möjlighet att efter höjningen kalkylmässigt sänka kommunalskattesatsen med 2,0–3,2 procentenheter i dessa kommuner. Å andra sidan kan det åtminstone i viss mån förmodas att gruvkommunerna i det kommunala beslutsfattandet beaktar att intäkten av gruvmineralskatten kan variera årligen i och med ändringarna i gruvornas brytningsvolym och världsmarknadspriserna på metaller. Dessutom kan gruvmineralskatten vara en temporär inkomstkälla för en kommun, även om gruvornas livscykel oftast är från några till flera tiotals år lång.

Med tanke på jämlikheten betonas konsekvenserna av gruvmineralskatten för kommunernas ekonomiska ställning i synnerhet mellan invånarna i en gruvkommun och invånarna i kommunerna i gruvans influensområde. Även om det inte finns egentliga gruvområden i grannkommunernas område, är det dock möjligt att det i dessa finns annan verksamhet som har en nära koppling till gruvdrift, såsom anrikningsverk, vilka kan orsaka olägenheter för invånarna i grannkommunerna. Dessutom är det möjligt att tjänster som främjar gruvdrift, såsom arbetstagar-service, vägnätet och den övriga infrastrukturen, kan finnas även i någon annan än gruvkommunens område. På motsvarande sätt, om ett gruvområde sträcker sig över flera kommuners område, beskriver fördelningen av den skatteintäkt som baserar sig på gruvområdet mellan de kommuner där gruvan finns inte nödvändigtvis fördelningen av gruvmineralernas läge eller brytningen mellan kommunerna och inte heller konsekvent någon viss form av fördelning av gruvfunktionerna mellan de kommuner inom vars område gruvan finns.

Å andra sidan har grundlagsutskottet i sin utlåtandepraxis framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan härledas ur den allmänna likställighetsprincipen då en lagstiftning i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas. I och med de ändringar som trädde i kraft den 1 juni 2023 i gruvlagen är en plan som godkänts av kommunen en förutsättning för att gruvtillstånd ska beviljas. En förutsättning för att inleda ett nytt gruvprojekt är således att kommunen planlägger en gruva inom sitt område. Intäktsföring av gruvmineralskatt till den kommun där gruvan finns kan dock åtminstone i viss mån motiveras med att detta kan öka de positiva attityderna till gruvprojekten i synnerhet i gruvkommunerna eller i de kommuner i vars område en gruva planeras.

Styrningen av intäkten av gruvmineralskatten till gruvkommunerna motiveras dessutom ofta med att det åtminstone i viss mån kan anses att inkomsterna från gruvmineralskatten utgör en ersättning för de olägenheter och kostnader som en gruva orsakar för den kommun där den finns. I det skede då bestämmelserna om gruvmineralskatten utfärdades motiverades styrningen av skatteintäkten till den kommun där en gruva finns dock inte uttryckligen med olägenheterna av en gruva eller kostnaderna. Utöver de olägenheter och de kostnader som en gruva orsakar är den även till nytta för den kommun där den finns, till exempel via arbetstillfällena och inkomsterna av samfunds- och kommunalskatt. De olägenheter, kostnader och nyttor som orsakas av en gruva begränsar sig inte heller nödvändigtvis till den kommun där gruvan finns, utan de kan, utöver invånarna i gruvkommunen, även rikta sig på invånarna i andra kommuner i gruvans influensområde, även om dessa kommuner inte får inkomster från gruvmineralskatten.

Utan förslagen om att ändra utdelningsandelarna för gruvmineralskatten, skulle vissa kommuner i och med de föreslagna höjningarna ha möjlighet att sänka sina kommunalskattesatser avsevärt eller till och med sänka dem till noll. Med de föreslagna utdelningsandelarna enligt propositionen bibehålls de totala inkomsterna av gruvmineralskatten för gruvkommunerna i euro ungefär på 2025 års nivå efter höjningarna. I så fall möjliggör inkomsterna av gruvmineralskatten för de fyra största gruvkommunerna kalkylmässigt att kommunalskattesatsen sänks med 2,0–3,2 procentenheter i dessa kommuner. I och med inkomsterna av gruvmineralskatten skulle vissa kommuner där det finns en gruva således ha möjlighet att sänka sina kommunalskattesatser jämfört med nuläget, vilket leder till större skillnader än för närvarande i kommunalskattesatserna mellan invånarna i olika kommuner. Med hänsyn till grundlagsutskottets utlåtandepraxis är det beaktansvärt att större skillnader än för nuvarande i kommunalskattesatserna mellan olika kommuners invånare i detta fall dock inte är en följd av ett tryck på att höja kommunalskatten vilket beror på lagstiftningen.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om gruvmineralskatt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gruvmineralskatt (314/2023) 3, 5 och 9 § och bilagan samt
fogas till 2 § ett nytt 3 mom. och till lagen en ny 3 a § som följer:

2 §

Skattskyldighet

Om det inte finns någon sådan skattskyldig som avses i 1 eller 2 mom., är skattskyldig i fråga om de gruvmineral som avses i bilagan den som inleder anrikningsprocessen för gruvmineralet och i fråga om andra gruvmineral den som utvinner gruvmineralet.

3 §

Skyldighet att betala skatt

Skyldighet att betala skatt uppkommer

- 1) i fråga om de gruvmineral som avses i bilagan enligt den tidpunkt då anrikningsprocessen för mineralet första gången inleds, och
- 2) i fråga om andra gruvmineral än de som avses i bilagan enligt den tidpunkt då det brutna mineralet uppfordras.

Skyldighet att betala skatt uppkommer emellertid inte i fråga om gruvmineral som bryts i en gruva där gruvmineralet i fråga inte tas till vara eller utvinns och därifrån gruvmineralet i fråga inte heller sänds för tillvaratagande eller utvinning.

3 a §

Skyldighet att betala skatt i vissa situationer

Om ett i bilagan avsett gruvmineral, på vilket det i enlighet med 3 § inte har betalats skatt vid den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleddes, senare tas till vara, uppkommer skyldighet att betala skatt enligt den tidpunkt då en ny anrikningsprocess för anrikningssanden inleds.

Om ett annat än i bilagan avsett gruvmineral, på vilket det i enlighet med 3 § inte har betalats skatt vid den tidpunkt då mineralet uppfordrades, senare börjar utvinnas, uppkommer skyldighet att betala skatt enligt den tidpunkt då mineralet börjar utvinnas.

5 §

Skattebelopp

Skatten på de gruvmineral som avses i bilagan är 2,5 procent av beskattningsvärdet av den metall som gruvmineralet innehåller.

Skatten på andra gruvmineral än de som avses i bilagan är 0,60 euro per ton malm eller nyttosten.

När det gäller gruvmineral i fråga om vilka skyldighet att betala skatt uppkommer i enlighet med 3 § 1 mom. beräknas skattebeloppet för de gruvmineral som avses i bilagan enligt metallhalten i gruvmineralet när anrikningsprocessen för mineralet första gången inleds och för andra gruvmineral enligt den mängd som uppfordras. När det gäller gruvmineral i fråga om vilka skyldighet att betala skatt uppkommer i enlighet med 3 a § beräknas skattebeloppet för de gruvmineral som avses i bilagan enligt metallhalten i det gruvmineral som inte tidigare har beskattats och som finns i den anrikningssand för vilken en ny anrikningsprocess inleds och för andra gruvmineral enligt mängden malm eller nyttosten ur vilken gruvmineralet utvinns.

9 §

Redovisning till skattetagarna

Gruvmineralskatten fördelas så att statens andel är 80 procent och andelen för den kommun där gruvan ligger är 20 procent. Om gruvan ligger inom området för fler än en kommun, fördelas andelen i förhållande till kommunernas andel av gruvområdets areal. Den kommun där gruvan ligger samt arealen fastställs enligt den kommun där gruvan ligger i enlighet med ett sådant tillstånd som avses i gruvlagstiftningen och som vunnit laga kraft och enligt arealen för det gruvområde som avses i ett sådant tillstånd med undantag av hjälpområdets areal.

På redovisningen av skatten till den kommun där gruvan ligger och staten tillämpas vad som föreskrivs i lagen om skatteredovisning (532/1998) med undantag av 4, 5 och 5 a §, 6 § 1 och 2 mom. samt 3 kap. i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 9 § i denna lag tillämpas dock först på de intäkter av gruvmineralskatten som inflyter för skatteperioden 2026 och skatteperioderna därefter.

På skyldigheten att betala skatt för sådana andra gruvmineral än de som avses i bilagan som bryts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser i 3 § 1 mom. 2 punkten som gällde vid ikraftträdandet.

Bilaga

Gruvmineral som beskattas enligt värde

Silver (Ag)
Guld (Au)
Kobolt (Co)
Krom (Cr)
Koppar (Cu)
Järn (Fe)
Litium (Li)
Nickel (Ni)
Bly (Pb)
Palladium (Pd)
Platina (Pt)
Rodium (Rh)
Uran (U)
Zink (Zn)

Helsingfors den 25 september 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Finansminister Riikka Purra

Lag

om ändring av lagen om gruvmineralskatt

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gruvmineralskatt (314/2023) 3, 5 och 9 § och bilagan samt
fogas till 2 § ett nytt 3 mom. och till lagen en ny 3 a § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Skattskyldighet

Föreslagen lydelse

2 §

Skattskyldighet

*Om det inte finns någon sådan skattskyldig
som avses i 1 eller 2 mom., är skattskyldig i
fråga om de gruvmineral som avses i bilagan
den som inleder anrikningsprocessen för
gruvmineralet och i fråga om andra
gruvmineral den som utvinner gruvmineralet.*

3 §

Skyldighet att betala skatt

Skyldighet att betala skatt uppkommer

1) i fråga om de gruvmineral som avses i
bilagan enligt den tidpunkt då
anrikningsprocessen för mineralet första
gången inleds, och

2) i fråga om andra gruvmineral än de som
avses i bilagan enligt den tidpunkt då
mineralet bryts.

3 §

Skyldighet att betala skatt

Skyldighet att betala skatt uppkommer

1) i fråga om de gruvmineral som avses i
bilagan enligt den tidpunkt då
anrikningsprocessen för mineralet första
gången inleds, och

2) i fråga om andra gruvmineral än de som
avses i bilagan enligt den tidpunkt då *det
brutna* mineralet *uppfordras*.

*Skyldighet att betala skatt uppkommer
emellertid inte i fråga om gruvmineral som
bryts i en gruva där gruvmineralet i fråga inte
tas till vara eller utvinns och därifrån
gruvmineralet i fråga inte heller sänds för
tillvaratagande eller utvinning.*

3 a §

Skyldighet att betala skatt i vissa situationer

*Om ett i bilagan avsett gruvmineral, på
vilket det i enlighet med 3 § inte har betalats*

Gällande lydelse

5 §

Skattebelopp

Skatten på de gruvmineral som avses i bilagan är 0,6 procent av beskattningsvärdet av den metall som gruvmineralet innehåller.

Skatten på andra gruvmineral än de som avses i bilagan är 0,20 euro per ton malm eller nyttosten.

9 §

Redovisning till skattetagarna

Gruvmineralskatten fördelas så att statens andel är 40 procent och andelen för den kommun där gruvan ligger är 60 procent. Om gruvan ligger inom området för fler än en kommun, fördelas andelen i förhållande till

Föreslagen lydelse

skatt vid den tidpunkt då anrikningsprocessen första gången inleddes, senare tas till vara, uppkommer skyldighet att betala skatt enligt den tidpunkt då en ny anrikningsprocess för anrikningssanden inleds.

Om ett annat än i bilagan avsett gruvmineral, på vilket det i enlighet med 3 § inte har betalats skatt vid den tidpunkt då mineralet uppfordrades, senare börjar utvinnas, uppkommer skyldighet att betala skatt enligt den tidpunkt då mineralet börjar utvinnas.

5 §

Skattebelopp

Skatten på de gruvmineral som avses i bilagan är 2,5 procent av beskattningsvärdet av den metall som gruvmineralet innehåller.

Skatten på andra gruvmineral än de som avses i bilagan är 0,60 euro per ton malm eller nyttosten.

När det gäller gruvmineral i fråga om vilka skyldighet att betala skatt uppkommer i enlighet med 3 § 1 mom. beräknas skattebeloppet för de gruvmineral som avses i bilagan enligt metallhalten i gruvmineralet när anrikningsprocessen för mineralet första gången inleds och för andra gruvmineral enligt den mängd som uppfordras. När det gäller gruvmineral i fråga om vilka skyldighet att betala skatt uppkommer i enlighet med 3 a § beräknas skattebeloppet för de gruvmineral som avses i bilagan enligt metallhalten i det gruvmineral som inte tidigare har beskattats och som finns i den anrikningssand för vilken en ny anrikningsprocess inleds och för andra gruvmineral enligt mängden malm eller nyttosten ur vilken gruvmineralet utvinns.

9 §

Redovisning till skattetagarna

Gruvmineralskatten fördelas så att statens andel är 80 procent och andelen för den kommun där gruvan ligger är 20 procent. Om gruvan ligger inom området för fler än en kommun, fördelas andelen i förhållande till

Gällande lydelse

kommunernas andel av gruvområdets areal. Den kommun där gruvan ligger samt arealen fastställs enligt den kommun där gruvan ligger i enlighet med ett sådant tillstånd som avses i gruvlagstiftningen och som vunnit laga kraft och enligt arealen för det gruvområde som avses i ett sådant tillstånd med undantag av hjälpområdets areal.

På redovisningen av skatten till den kommun där gruvan ligger och staten tillämpas vad som föreskrivs i lagen om skatteredovisning (532/1998) med undantag av 4, 5 och 5 a §, 6 § 1 och 2 mom. samt 3 kap. i den lagen.

Föreslagen lydelse

kommunernas andel av gruvområdets areal. Den kommun där gruvan ligger samt arealen fastställs enligt den kommun där gruvan ligger i enlighet med ett sådant tillstånd som avses i gruvlagstiftningen och som vunnit laga kraft och enligt arealen för det gruvområde som avses i ett sådant tillstånd med undantag av hjälpområdets areal.

På redovisningen av skatten till den kommun där gruvan ligger och staten tillämpas vad som föreskrivs i lagen om skatteredovisning (532/1998) med undantag av 4, 5 och 5 a §, 6 § 1 och 2 mom. samt 3 kap. i den lagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 9 § i denna lag tillämpas dock först på de intäkter av gruvmineralskatten som inflyter för skatteperioden 2026 och skatteperioderna därefter.

På skyldigheten att betala skatt för sådana andra gruvmineral än de som avses i bilagan som bryts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser i 3 § 1 mom. 2 punkten som gällde vid ikraftträdandet.

Gällande lydelse

Gruvmineral som beskattas enligt värde

Guld (Au)
Kobolt (Co)
Koppar (Cu)
Krom (Cr)
Litium (Li)
Nickel (Ni)
Palladium (Pd)
Platina (Pt)
Silver (Ag)
Zink (Zn)
Bly (Pb)
Uran (U)

Föreslagen lydelse

Gruvmineral som beskattas enligt värde

Silver (Ag)

Guld (Au)

Kobolt (Co)

Krom (Cr)

Koppar (Cu)

Järn (Fe)

Litium (Li)

Nickel (Ni)

Bly (Pb)

Palladium (Pd)

Platina (Pt)

Rodium (Rh)

Uran (U)

Zink (Zn)